

L N B

L A T V I J A S
N A C I O N Ā L Ā
B I B L I O T Ē K A

LNB PRESES APSKATS
25-09-2023

Sagatavoja:
INFORMĀCIJAS PAKALPOJUMU UN SBA NODAĻA
UZZIŅU UN INFORMĀCIJAS CENTRS

Lai būtu lasītprieks, jāsāk ar lasītprasmi

Agrita Blumberga

Lai radītu lielāku interesi par lasīšanu, Talsu Galvenajā bibliotēkā aizritējusi tikšanās ar rakstnieci Luizi Pastori, kura atpazīstama ar grāmatu sēriju «Mākslas detektīvi». Tājā lasāmi aizraujoši un izteili rosinoši sižeti, laujot iepazīt Latvijas vēstures un mākslas vērtības. Tikšanās reizē lasītājiem bija iespēja iepazīt pašu rakstnieci, viņas veikumu, kā arī kopā radoši darboties.

Talsu Galvenās bibliotēkas Bērnu nodalas vadītāja Vita Kukute atklāj, ka pasākuma tiek rīkots ar Valsts kultūrapītlāla fonda atbalstu. Projekta «Tiekamies ar autoru» ietvaros Talsu novada pirmsskolas, sākumskolas un pamatskolas vecuma bērniem būs iespēja tikties ar vairākiem Latvijā zināmiem grāmatu autoriem. Šādas klātienes tikšanās lauj tuvāk iepazīt radošas personības, veicināt izpratni par grāmatu tapšanu, dažādību un autoru lomu tajā.

Radīt savu stāstu neskaitāmas versijas

Pirmajā reizē ar pirmsskolas vecuma bērniem un pamatskolēniem tikās Luize Pastore, kura uz vizītiem bibliotēkās dodas jau vairāk ne desmit gadus, bet skolās regulāra vienā ir pēdējos piecus gadus, kopš Latvija pastāv programma «Latvijas skolas soma». «Principā mana darba nedēļa paīet skolās vai bibliotēkās. Tālīj ir viens no pieridas punktiem. Iepriekš Talsos neesmu bijusi — vismaz ne darba darīšanās, un šo skaisto ēku nebiju redzējusi. Ir joti labi, ka vide ir sakārtota, — bērniem tas ir svarīgi,» uzsver L. Pastore.

Tiekoties ar pirmsskolas vecuma bērniem, viņa pēmā talkā tapšanas stadijā esošo stāstu puzzli — abpusējā ilustrētas, savstarpejī savienojamas puzzles kartītes, kas lauj radīt savu pieridzīvumu stāstu neskaitāmas versijas. Rakstniece atzīst, ka bērni šim procesam piegājuši joti radoši. «Rādīju ilustrācijas, un bērni veidoja savu stāstu — ne taustāmā formātā, bet digitāli uz ekrāna. Viņiem bija savas idejas un interpretācijas — bērni ar uzdevumu veiksmīgi tika galā. Pēc tam devu sarežģītāku uzdevumu — orientēšanās spēli. Bērni apguva burtībus, skatījās ilustrācijas, tika pie paroles vārdiņa un tika arī pie končām. Tas ir joti svarīgi, ka viess, kas ir saistīts ar lasīšanu, ar bibliotēku, ir ar prieķa dzirksteli. Bērni paši spēles laikā nav pamanijuši, cik daudz viņi vienas nodarbibas laikā ir izlasijuši. Viņi it kā nelasa, viņiem nepatik, bet caur spēles elementu tas tāpat tiek darīts.»

«Esmu kļuvusi gudrākā rakstniekss»

Ari rakstnieces pēdējā grāmata «Slepēnā parole», iekļaujot āķīgus uzdevumus un spēļu elementus, aicina lasītājus iešķaitties dzīlāk un iesaistīties noslēpumā risināšanā. Tājā iekļauti uzdevumi, bez kuru izpildīšanas stāsts nebūs pilnīgs.

«Bērni paši spēles laikā nav pamanijuši, cik daudz viņi vienas nodarbibas laikā ir izlasijuši,» tiekoties ar Talsu Valsts ģimnāzijas 6.b klasi, atzīna bērnu grāmatu rakstniece Luize Pastore (no labās).

Edgara Lāča foto

«Rakstīju šo grāmatu ar noliku — zinu, kādi ir lasīšanas paradumi un cik nevērīgi bērni mūsdienās lasa. Tas ir ākitis lasit vērīgāk. Esmu kļuvusi gudrāka arī kā rakstnieks — nevar rakstīt visu, ko iegribas, ir joti jādomā par lasītāju vecumposmu un uztveres ipatnībām. Pētū bērnu attīstības psiholoģiju, eju uz kurssiem un piegriežu lielu vērību tam, lai teksts pēc iespējas labāk strādātu uz konkrētu vecumposmu, lai sižeti būtu pietiekami spraigi, bet lai būtu iekļauti arī vēstijums. Man liekas svarīgi, lai grāmata nebūtu tikai izklaides objekts, bet atbalstu arī tos bērnus, kuri lasa komiks tipa grāmatas. Komiks ir joti labi lasītprasmes veicināšanai un kalpo kā nākamais solis uz tā saucamo noplītnāko literatūru,» pārdomās dalās L. Pastore.

Saglabāt sevi iekšējo bērnu

Pat savu tuvāko darbu rakstniece sauc to, kas tiek rakstīts konkrētajā bridi. Grāmatas, kas ir pabeigtas, viņai kļūst neaktuālas jau tad, kad nonāk līdz redaktoram. «Pēc dienīm trim gadījētu tu jau esi cits cilvēks un tu jau esi sapratis, kā rakstīt labāk, līdz ir to grāmatas, pie kurām pašreiz strādāju, ir svarīgākās un vislabākās.

Es vēlētos kaut ideju būtu māzāk un tā liktu mani mierā (*smejas*). Idejas ir vissur, tikai trūkti laika. Protams, arī finansiāla situācija rakstniekiem šajā valstī varētu būt labāka. Ja man būtu nodrošināts darbs tikai no rakstīšanas, iespējams, es tik daudz laiku nepavadītu, tiekoties ar saviem lasītājiem. No otras pusēs, tas nav sluktī, jo labāk izprotu dažādu vecumposmu. Teorija ir teorija, bet, kad tu darbojies praksē, tu labāk saproti, kas strādā un kas ne,» skaidro L. Pastore.

Bērnu auditorijai viņa pievērsušies, lai saglabātu sevi iekšējo bērnu un prieku, ko ikdienu uzturēt nav nemaz tik viegli. «Arī vārdos «lasītprieks» un «rakstītprieks» centrālais vārds ir «prieks». Domājot par savu lasītāju, man gribas, lai lasīšana asociējas ar prieķigu nodarbību, lai ir smiekli, lai ir aizrauša-

nās un rotājas elements. Bērniem nepatik lasīt grāmatas nevis tāpēc, ka tās būtu slikti sarakstītas un mēs būtu slikti rakstnieki, bet tāpēc, ka nav lasītprasmes. Bērnam ir kauns, ka viņš lasa slikti, līdz ar to grāmatas asociējas ar sliktām emocijām. Jo vairāk šī prasme tiek izkopta, jo bērns jūtas komfortablāk.»

Pirmajā vietā lasītprasmi — Lietuva

Rakstniece atklāj, ka vienīgā valsts, kas lasītprasmi stabilī virzās nedaudz uz augšu, ir Lietuva. Prezidents ir lasītprasmes vēstnesis, un Lietuvā ir daudz dažādu labi finansētu programmu. «Finansējumu jebkurā gadījumā ir vajadzīgs, jo arī rakstnieks nevar atraukt uz bibliotēku vienkārši parunāties. Šobrīd mēs ar citām rakstniecēm domājam par privātām iniciatīvām. Ir jāsāk ar lasītprasmi, lai pēc tam būtu lasītprieks. Nevaram baktīt bērnu — lai, lai, kamēr ir bailes no lasīšanas. Lasītprasmes apguvē gribētos vairāk redzēt rotājojo pieeju, nevis uzspiešanu. Starp citu, skāja lasīšana daudziem maziem bērniem ir joti traumātiska,» uzsver L. Pastore.

V. Kukute skaidroja, ka bibliotēka no savas puses cēnās strādāt ar lasīšanas veicināšanas programmām — «Lasīšanas stafeti», «Bērnu žūrijas», «Grāmatonu» un citām. Lielu paldies viņa sakā Nacionālajai bibliotēkai, kas organizē «Skafās lasīšanas sacensības» — konkursi liek skolēniem domāt gan par saturu, gan izteiksmi un pieruzīmēm. Šī iniciatīva joti labi strādā arī uz zēniem, kuriem sācēncības sajūta bieži vien ir izteiktāka.

Projekta «Tiekamies ar autoru» ietvaros oktobrī sākumskolas vecuma skolēniem bibliotēkā būs iespēja satikt rakstnieci Lauru Vinogradovu, kura ir vairāku stāstu krājumu un bērnu grāmatu autore. Viņas sarakstītie darbi ne tikai rosinā domāt par apkārt esošo dzīvo radību, laujot iepazīt bagātīgo meža pasaulli, bet arī izprast un priečāties par to, kas katram dots.■

Avots: Talsu Vēstis

Datums: 15-09-2023

LASĪT (CITAS) LAPAS SIGULDĀ!

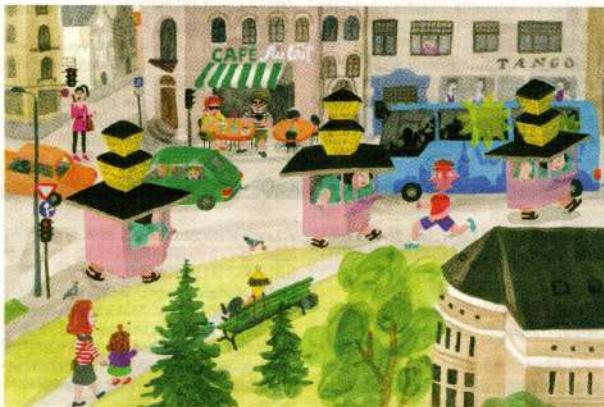
Mazi bēri visbiežāk ir paši labākie lasītāji – gudri, atvērti un bez uztvēres aizsprēdumiem. Lielais jautājums ir, kā to nenomākt un nesabojāt ar negatīvu pieredzi, sākot mācības skolā.

Attēls no Priekšlasītāju dienas 21. augustā. Foto - Ginta Ziverte

«Festivāla sapnis – lasoša sabiedrība, kurā literatūra iekļaujas tikpat organiski kā sociālo tīkulietošanai vai videoaspēles,» saka pirmā Siguldas bēru un jauniešu literatūras festivāla ierosinātāja Dace Krecere-Vule **Teksts** Undine Adamaitē

Gribas teikt, ka festivālā nav vājo posmu. Piešķāvājam visaugstāko māksliniecisko kvalitāti – ar pārliecību par savu un domubiedru lolojumu uz pirmo Siguldas bēru un jauniešu literatūras festivālu, kas notiks no 6. līdz 8. oktobrim, aicinā Siguldā novadā Kultūras centra literatūras projektu vadītāja Dace Krecere-Vule. Viņas ideja par šādu festivālu nepieciešamību kritusi auglīgā zemē, jo Sigulda pirms diviem gadiem pieteica savu kandidatūru daļībai UNESCO Radošo pilsētu tīklā un pretendēja uz literatūras pilsētas statusu. Sigulda apzināti strādā pie tā, lai krāšnās rudens lapas un spiekiņus nebūtu vienīgais, ar ko cilvēkiem pilsēta asociētos. Jaundzīmūsajiem šeit dāvinā *Bikibiku grāmatiņu*, aicinot jaunos vecākus to saņemt bibliotēkā ar domu, ka viņi šeit atgriezīsies.

Siguldas novada radošā rezidence uzņem rakstniekus un ilustratorus, un dažādās vietās novadā regulāri notiek cikla *Ar literatūrinātnieku* pasākumi. Grāmatas Siguldā mēdz lasīt priekšā gan gaisa tramvajīna brauciena laikā, gan Raina parkā, kur jau kādu mēnesi stāv Grāmatu skapis, kurā ir pieejama festivāla apsveķējamo grāmatu kolekcija. Skapis parkā paliks arī pēc šī pasākuma. Festivāla centrs būs kultūras centrs Si-

■ Pirmo reizi Latvijā būs skatāma starptautisku atzinību guvušās mākslinieces, animatores Anetes Meleces ilustrāciju izstāde. Attēlā - ilustrācija no Anetes Meleces grāmatas Kiosks, kas 2020. gadā tika iekļauta 100 pasaulei izcilāko jaunāko biļžu grāmatu sarakstā un ir tulkota daudzās valodās.

guldas devons, bet tā norises aptvers vienu pilsetvīdi, piemēram, Brīvīruņu projekts notiks Raina parka skeitparkā.

NODARBE SAVAM PRIEKAM

Festivāla lielā virsējē ir ne tikai sarikot košus lasīšanas svētkus triju dienu garumā – nav šaubu, ka tie, nemot vērā

mu un ieguldītos pūliņus, būs izdevušies – bet arī meģināt bēriem un pusaudžiem piešķilt ideju, ka lasīšana var būt personīgs valasprieks ārpus skolas un vecāku vai bibliotekāru ierosinātājiem pasākumiem. Kaut kas, kas aizrauj pašu. Festivāla rīkotāji, protams, nav tik naivi, lai domātu, ka bēri un pusaudži prāto par lasīšanu kā nodarbi, kas papil-

dīnas viņu vārdu krājumu vai attīstīs domāšanas dzīlumu, vai radīs labākas izredzes studiju konkurencē un vēlāk – darba tirgu, lai arī objektīvi tiesītās darbojas. Šajā vecumā grāmata ir vāi nu interesanta, vāi – garlaicīga, un punkts. Tāpēc festivāla kuratoru komanda programmā akcentē personīgi izjustu prieku un gandarījumu.

Fakti diemžēl atklāj citu realitāti. Siguldas novada Kultūras centra veikta aptauja rāda, ka joti, joti mazs procents bērnu un jauniešu lasīšanu uzskata par piemērotu nodarbošanos būvījā laikā. Savukārt starptautiskā lasītprasmes novērtēšanas pētījuma PIRLS 2021 rezultāti liecina, ka sešu procentu ceturtklasnieku lasīšanas līmenis nesasniedz zemāko pakāpi.

«Festivāls, manuprāt, ir fundamentāla vērtība, ilgtīgais spēlētājs ar joti daudz iespējām mainīt sabiedrību un izdarīt labas lietas,» uzskata Dace Krecere-Vule. Rūpīgi izpētījusi radniecīgu Eiropas literatūras festivālu pieredzi, viņa sapratusi, ka Siguldai, kas sevi jau iepriekš pozicionējusi kā gimenēm draudzīgu pilsetu, piestrūkti tiesītā viena aizraujoša bērnu un jauniešu literatūras festivāla. «Joti, joti ilgi laiks pagāja, kamēr izdomājām, kā festivālu padarīt pieejamu ne tikai gimenēm – kā izveidot programmu, kas nodeļtu arī skolotājiem un kas uz festivālu aicinātu skolēnumus,» uzsvēr galvenā kuratore. 6. oktobrī pirms publiskajiem pasākumiem notiks īpaša Skolu diena.

■ «Vislabākais par manu vecumu ir tas, ka nav atbildības, un vissliktačais ir pumpas.» Festivāla būs reta iespēja redzēt godalgoto dokumentālo dzejas izrādi *Netikumigie*, kas portrētē kādas Latvijas skolas 8a un 8b klases skolēnu un viņu skolotāju dzīvi. Foto - Reinis Oliņš

DAŽĀDOT «ĒDIENKARTI»

Festivāla daudzveidīgā programma piedāvās tikšanās un darbnīcas ar autoriem un ilustratoriem no Latvijas, Igaunijas, Lietuvas un Norvēģijas, ilustrāciju izstādes, teātra izrādes, multimediju notikumus un citus pasākumus. Rūdīti profesionāļi, kas jau gadiem gan literatūrā, gan teātri strādā ar bērnu un jauniešu auditoriju, ir rūpīgi izvēlējušies festivāla notikumus katrai bērnu un jauniešu vecuma grupai, piemeklējot atbilstošāko saturu un formu.

Dace Krecere-Vule min, ka aptaujā visvairāk pārsteigusi vienveidība skolēnu brīvprātīgi izvēlēto grāmatu un žanru klāstā, kā arī gandrzī vai originālliteratūras sāpes. Šo tendenci kuratore salīdzina ar tādas pārtikas lietošanu, kas remdē izsalkumu, bet nenodrošina visas organizācijas nepieciešamās barības vielas.

Programmu sagatavojuši izdevniecības *Lielis un mazs vadlītāja Alise Nigale*, ilustratore, bērnu grāmatu autore *Rūta Briebe*, režisors *Jānis Znotiņš* un radošo industriju uzņēmums *Story Hub*. Festivālu organizē kultūras centrs *Siguldas devonus* un *Siguldas novada pašvaldība*.

PRIEKŠĀ LASĪŠANAS RITUĀLS

Siguldas bērnu un jauniešu lasīšanas festivālā būs četras programmas – autorprogramma, ilustrāciju, teātra un multimediju programma. Autorprogrammas veidotāja Alise Nigale uzsver, ka festivāla rikotāji meklējuši punktus, kuros šīs programmas varētu radoši pārkāpties. Piemēram, teātra režisors Jānis Znotiņš radījis jaundarbu, iedvesmojoties no bērnu iemīlotajiem komiķiem. Publikas iesaiste garantēta! «Gribējām, lai būtu žanru daudzveidība. Tāpēc ir gan proza, gan dzeja, gan bilžu grāmatas, gan komiksi. Esam uzaicinājuši autorus, kurus uzskatām par interesantiem tuvajos kaimiņos. Skatījāmies arī, lai plāši būtu pārstāvētas mūsu izdevniecības ar šo autoru izdotajiem darbiem,» viesautoru atlases principu raksturo Alise Nigale. Vēl viena ideja, ko festivāls vēlas iedzīvināt ir priekšā lasīšana. «Tas ir fakts, ka visas gimenēs nepiekopj priekšā lasīšanu kā ikdienu rituālu. Tas ir brīdis, kad bērns mierīgi var atrūsties un paklausīties, kā viņam lasi priekšā, un tādejādi ieinteresēt viņu par grāmatu, lai vēlāk viņš varbūt turpinātu lasītu pats,» kuratore izteļojas ideālo scenāriju.

VISI SKAITĀS

Mazākos lasītājus festivālā iepriecinās starptautisku atzinību guvušās mākslinieces Anetes Meleces ilustrāciju izstāde, kas Latvijā notiek pirmo reizi, orientēšanās spēle *Paslēptuves* ar norvēgu autore Kris-tinas Rūsifte grāmatas *Visi skaitās* tēliem, Latvijas Nacionālās bibliotekas atbalsta

■ Mākslinieces Anetes Meleces Siguldas bērnu un jauniešu lasīšanas festivālam radītais sunītis dodas lasīšanas piedzīvojumā. Publicitātes foto

biedrības izstāde *Vai grāmatai ir knābis?*, bērnu iemīlotā izrāde *Brunīniems, kuram sāpēja zobi*, Latvijas Nacionālās bibliotekas stāstu pužes darbnīca ar rakstnīci Luīzi Pastori un citi notikumi.

Sākumskolas vecuma bērni varēs ie-saistīties *Kaku darbnīcā* kopā ar dzejnīci Inesi Zanderi, meklēt iedvesmu stāstiem kopā ar igauņu rakstnīci Rēli Reinaus, darināt maskas mūsdienu mitiskajiem tēliem kopā ar lietuviešu rakstnīci Kotrīnu Zili.

Pusaudžiem un vispār jebkuram laba teātra cīņtājām nevajadzētu palaist garām pēdējo iespēju redzēt godalgoto Kristiņas Burānes un jauno dzejnīku kopdarbu izrādi *Netikumigie*, Lotes Vilmas Vitīnas darbniču, Brivrunu projektu, kā arī ipaši pusaudžu auditorijai izraudzīto nepublēcto darbu lasījumus – autoru vidū Nils Naks Konstantinovs, Luīze Pastore, Rasa Buvagācute-Pēce un Anna Belkovska.

Festivāls piedāvās arī Kristīnes Brīniņas mudzīzrādi visai ģimenei *Visi skaitās* pēc Kristīnas Rūsifte grāmatas motīviem (izrāde tapusi sadarbībā ar Valmieras vasaras teātra festivālu) un multimediju notikumus. Kā ipašs notikums visai ģimenei atzīmējama igauņu izceļsmes zviedru mākslinieces Ilonas Viiklandes izstāde. Pirmo reizi Latvijā būs aplūkojami viņas darbi no Astridas Lindgrēnas grāmatām, ar kurām uzauguši tik daudzi Latvijas bērni un viņu vecāki.

Festivālā varēs iepazīt arī Latvijas Grāmatizdevēju asociāciju biedru jaunākās grāmatas, tikties ar to autoriem, kā arī tās iegādāties. Biletes uz teātra izrādēm, kā arī brīvbiļetes uz autoru darbnīcām: bilesuparadize.lv. ■

Siguldas bērnu un jauniešu literatūras festivālam var sekot līdz sociālo tīklu vietnēs *Facebook* un *Instagram*. Pilna programma: siguldasfestivals.lv.

21. SEPTEMBRIS, 2023

Avots: KDI

Datums: 21-09-2023

Alojā viesojās dzejniece un tulkotāja Inese Paklone

Ar Alojas Ausekļa vidusskolas 1.-3. klašu skolēniem tikās Inese Paklone, kura lasītājiem ir pazīstama ne tikai kā rakstniece, bet arī kā bērnu grāmatu tulkotāja (no nīderlandiešu valodas iztulkojusi vairāk nekā 20). Mazie lasītāji var iepazīt autore uzrakstītās bērnu grāmatas *Ziemassvētku zāģītis*, *Latvijas dzimšanas dienas sala*, *Okeāns un tuksnesis*, *Es picas brālēnu cepu un Čīnas olu Lieldienas*. Savukārt pērn izdotajā dzejas krājumā *Zvēru barošana* autore attēlojusi maza zēna un viņa tēva pusdienu laika pastaigu pa zooloģisko dārzu, vērojot, kā pusdieno dažādi dzīvnieki. Krājumā autore apkopojuusi savus teju septiņu gadu vērojumus par dzīvnieku pusdienošanas paradumiem zooloģiskajos dārzos un okeanārijos daudzviet pasaулē. Šis krājums pagājušogad bija iekļauts lasīšanas veicināšanas programmā *Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija* un guva mazo lasītāju augstu vērtējumu.

Satiekoties ar Alojas Ausekļa vidusskolas sākumskolēniem, autorei un bērniem rāsījās saruna tieši par *Zvēru barošamu*. Uz I. Paklones jautājumiem par zvērudār-

Inese Paklone mazajiem alojiešiem lasīja savus dzejoļus no krājuma *Zvēru barošana*

zā mītošajiem murķķiem, lemuriem, tīģerī, čūskām un citiem, kā arī par mājdzīvniekiem un brīvā dabā sastaptajām radībām vēlējās stāstīt gandrīz visi klātesošie.

Tikšanos atbalsta Valsts kultūrkapitāla

fonds Alojas pilsētas bibliotēkas projektā *Satikšanās ar radošām personībām*.

Sarmīte FRĪDENFELDE,
Alojas pilsētas bibliotēkas vadītāja
Anetes FRĪDENFELDES foto

Pie trim skolām Zaļais karogs

Latvijas Nacionālās bibliotēkas Ziedoņa zālē Rigā aizritējusi ikgadējā Ekoskolu apbalvojumu pasniegšanas ceremonija. Starptautisko Zaļo karogu 2023./2024. mācību gadam piešķira arī 3 izglītības iestādēm Ogres novadā – Edgara Kauliņa Lielvārdes vidusskolai, Ogresgala pamatskolai, Ikšķiles Brīvajai skolai.

Zaļais karogs ir Ekoskolu programmas simbols. Tas tiek piešķirts skolām, kuras ir parādījušas vislabāko sniegumu, ieviešot Ekoskolu programmas prasības. Tā ir atzīta un prestiža vides kvalitātes zīme, ar ko lepojas skolas visā pasaule. Balvas skolām tiek piešķirtas uz vienu mācību gadu un ikreiz jānopelna, visa gada garumā organizējot jēgpilnus vides izglītības pasākumus skolā un veicinot apkārtējās sabiedrības līdzdalību tajos.

Pie Ogresgala pamatskolas Zaļais karogs pacelts jau 16. reizi.

Šī gada tēma ir «Vide un veselīgs dzīvesveids». Skolas Ekopadome aicina skolēnus: «Sadarbosimies un atbalstīsim viens otru, lai palīdzētu mums visiem justies droši, veicināsim veselīgu dzīvesveidu, rūpēsimies, lai skolas un apkārtne vide ir tīrāka, mazāk piesārņota ar kaitīgām vielām.»

Ikšķiles Brīvā skola Ekoskolu Zaļo karogu ir saņēmusi jau sesto reizi.

«Zaļā domāšana un dzīvošana ir mūsu ikdiena un dzīvesveids,» uzsver Ikšķiles Brīvās skolas vadība.

ba. Darbs pie jaunajā mācību gadā izvēlētās tēmas «Skolas vide un apkārtnē» jau ir iesācies.

Pie Edgara Kauliņa Lielvārdes vidusskolas Zaļais karogs plivos piekto gadu.

«Šogad Ekoskolu veikumu vērtēja nacionālā žūrija 13 cilvēku sastāvā – jomas speciālisti no 11 dažādām valsts institūcijām. Esam gandariti, ka šo izvērtēšanas posmu esam veiksmīgi izturējuši,» saka Edgara Kauliņa Lielvārdes vidusskolas Ekoskolas padomes koordinatore Velta Gobiņa.

Šogad Ekoskolu apbalvošanas ceremonijas fokusā bija tēma – aprites ekonomikas pieeja, kas var palīdzēt veicināt atbilstīgu resursu patēriņu un novērst atkritumu rašanās cēloņus, samazināt atkritumu daudzumu un veicināt lietu atkārtotu izmantošanu, remontēšanu, atjaunošanu, pārveidošanu, atkritumu pārstrādi un citas svarīgas rīcības.

Ekoskolu programma ir viena no visaptverošākajām un populārākajām vides izglītības pieejām pasaule. Ekoskolu programmā Latvijā šobrid darbojas 185 izglītības iestādes (no pirmsskolām līdz pat augstskolām), bet visā pasaule programmā ir iesaistītas 48 700 izglītības iestādes 73 valstis. ●

Plakāts "Krievu okupanti. Labākais mēslojums" — vārda brīvība vai naida runu?

Subjektīvi aizskaroša informācija uzreiz nenozīmē naida runu

Starptautiskās tiesību normas skaidri ļauj identificēt kritērijus, pēc kuriem atšķirt naida runu no pieļaujamajiem vārda brīvības izpausmes veidiem. Tos veido izteikumu saturs, konteksts, kādā tie pausti, cik tie ir aizskaroši un publiski pieejami, to galvenais mērķis un citi. Svarīgi visus šos kritērijus vērtēt kopšķābā, nevis kādu atsevišķi. Turklat subjektīvi aizskarošs mākslas darbs uzreiz nenozīmē naida runu.

EDGARS LĀKUTIS,
TIESĪBSARGA BIROJA
KOMUNIKĀCIJAS
UN STARPTAUTISKĀS SADBĀBĪS
NODĀLAS VADĪTĀJA VIETNIKS

Izmantojot naida runas vērtēšanas kritērijus, tiesīsbargs veica analīzi Latvijas Nacionālajā bibliotēkā (LNB) Ukrainas mākslinieku grupas "TIGOIS project" laikmetīgā tēniecības un gleznu izstāde "Mēs uzvarēsim! Pemeromēmo!" izvietotajam plakātam, uz kura lasāms vēstījums: "Русский оккупант. Лучшее удобрение" (tulkojums latviešu val. "Krievu okupanti. Labākais mēslojums"). Sūdzības iesniedzēja skatījumā minētais darbs bija aicinājums uz genocidu, nogalīnāšanu, kā arī tieši draudēja vija dzīvībai.

Tiesīsbargs atzīst — jebkāda atšķirīga mākslas darba interpretācija var būt potenciāli subjektīvi aizskaroša un attiecīgi ietekmē dažādu sabiedrības grupu līdzāpastāvēšanu, jo sevišķi karadarbiņa laikā. Tomēr, respektējot mākslas un jaunrades brīvību, izstādes kopējo politisko kontekstu saistībā ar karadarbiņu Ukrainā, izstādes autori izcelšmi un izstādes mērķi, tiesīsbargs secināja, ka konkrētajā situācijā nav pārkāptas vārda brīvības robežas, un nekonstatēja naida runu konkrētajā Ukrainas mākslinieku izstādē.

Vārda brīvība — viens no demokrātijas stūrakmeniem

Satversme aizsargā māksliniekus, citādās jaunrades, vārda un izteiksmes brīvību. Šīs brīvības var ierobežot tikai likumā noteiktos gadījumos, lai aizsargātu citu cilvēku tiesības, demokrātisko valsti iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību un tikumību. Arī Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija paredz, ka ikviennam ir tiesības brīvi paust savus uzskatus. Eiropas Cilvēktiesību tiesa (ECT) savos spriedumos vairākkārt norādījusi, ka vārda brīvībai ir joti plašas robežas un tā aizsargā arī tādas idejas, kas šokē un aizskar sabiedrību vai tās daļu.

Foto: ilze long/Flickr un Facebook @Konstantins Čekušins

Svarīgs kopējais vēstījums

Visplašāk izplatītā naida runas definīcija ir iekļauta Eiropas Padomes rekomendācijā, kura definēt, ka tā pārkāj visas izteiksmes formas, kas izplata, mudina, veicina vai attaisno rasistisku naidu, ksenofobiju, antisemitismu. Tā ietver arī citas naida formas, kas balstītas uz neiecietību, kas rodas no agresīva nacionālisma, etnocentrītisma, diskriminācijas un naida pret minoritātēm, migrācijām un ārvalstu izcelmes cilvēkiem.

Turklāt ANO un ECT normas ļauj identificēt kritērijus, pēc kuriem norobežot naida runu no pieļaujamajiem vārda brīvības izpausmes veidiem. Šos kritērijus veido izteikumu satura, ievērojot, kā tos izvērtē neitrāli lasītās, teksta vērtējums kopumā, konteksts, kādā izteikumi izdarīti uz saspīlēta sociāla un politiskā fona (piem., politisks saplējums, brunjot konflikts, karš), izteikumu publiskums; aizskāruma pakape (tostarp, potenciāls novest pie sliktām konsekvenčēm; vai tie var novest pie tiesas/netiesas vardarbības, naida, neieciņības); autora mērķis un ietekme uz dažādu sabiedrības grupu mierīgu līdzāpastāvēšanu. Svarīgi visus šos kritērijus vērtēt kopā, nevis tikai kādu kritēriju atsevišķi.

Izteikumu un attēla saturs

Analizējot Ukrainas mākslinieku grupas "TIGOIS project" izstāde izvietotu eksponātūtu, no 60 izstādītajiem darbiem iepāšu uzmanību ir izpelnījums viens plakāts, kas vizuāli konfrontē skatītāju ar karadarbiņu vārdarbiņu sekām — cilvēku nāvi un to, kā karalaukā nomīrušā cilvēka liķis neizbēgami klūst par mēslojumu. Vienlaikus attēlu pavadošais apgalvojums ir pausts provocējošā veida, norādot, ka krievu karavīrs ir

labākais mēslojums. Tomēr neitrālam skatītājam konkrētais darbs raišītu asociācijas ar karadarbiņu sākumā 2022. gada februārī pieredzēto kādas Ukrainas civiliedzīvotājas sākot protesta akciju, piedāvajot Krievijas Federācijas karavīriem saulespuķu sēklas, lai pēc nāves viņu vietā augtu saulespuķes. Attiecīgi saulespuķes ir kļuvušas par Ukrainas pretestības simbolu. Šāds apgalvojums situācijā, kad to ir padusis Ukrainas mākslinieks, uzvērami kā atbalsts Ukrainas pretestībai pret Krievijas Federācijas iestenoto karadarbiņu Ukrainā.

Konteksts, kādā izteikumi pausti

ECT praksē uzsverīts, ka viens no būtiskākajiem faktoriem, ko nepieciešams izvērtēt naida kurinošas runas lietas, ir vēsturiskais, politiskais un sociālais konteksts, kādā izteikumi izdarīti. Krievija sāktās karš, uzbrukot Ukrainai, ir saņēmis gan drīz vienprāgti starptautiskās sabiedrības nosodījumu. Publiskajā telpā atrodams liels daudzums informācijas par Krievijas armijas pārādātām vārdarbību pret Ukrainas civiliedzīvotājiem. Ar digitālajām ierīcēm iespējams visus nodarijušus fiksēt un nekavējoties izplatīt interneta, šī informācija nekavējoties sasniedzēt milzīgu cilvēku skaitu visā pasaule. Tādējādi šos brutalos pārkāpumus nav iespējams noslēpt. Saskaņā ar ANO datiem kopš kara sākuma 2022. gada 24. februāri līdz 2023. gada 30. jūnijam Ukrainā nogalināti 9177 civiliedzīvotāji, bet 15 993 civiliedzīvotāji ievainoti. Kopumā par karadarbiņu upuriem atzīstami 25 170 Ukrainas civiliedzīvotāji. Savu nosodījumu arī plāsi pauðusi Latvijas valdība.

Cik publiski un cik aizskaroši

Ukrainas mākslinieku izstāde ti-

ka izstādīta publiskā vietā, kas bija brīvi pieejama privātpersonām. Tāpat arī ažiotāžā, kas izcēlās saistībā ar izstādīto darbu, palielināja cilvēku skaitu, kas uzzināja par konkrēto mākslas darbu.

Savukārt vērtējot mākslas darba aizskāruma lielumu, jāņem vērā, ka tas bija tikai viens no 60 mākslas darbiem izstādē. Jauzver, ka izteiksmes un mākslas brīvība ir būtiski aizsargājama cilvēka tiesība. Tie, kas rada, izpilda, izplata vai ekspone mākslas darbus, veicina ideju un viedokļu apmaiņu, kas ir būtiska demokrātiskai sabiedrībai. Vienlaikus, vērtējot mākslinieciskās jaunrades ietekmi uz sabiedrību, ir jāņem vērā, ka māksla ir uztverama un interpretējama caur katru individu personiskās uztveres prizmu, ko savukārt veido šī konkrēta individu piederē, uzzskati un vērtības. Lidz ar to dažādi cilvēki dažādi reagē uz katru mākslas darbu, un tas ir normāli un atbilst mākslas uzdevumam — izaicināt cilvēku patstāvīgi domāt, analizēt, vērtēt. Attiecīgi izvēlēta mākslas valoda, nemot vērā gan politisku kontekstu, gan arī autora mērķi, mazina iespējamo aizskāruma pakāpi.

Izteikumu mērķis

Skaidrojot konkrēta darba izstādišanu publiskajā vidē, LNB norādīja, ka redzamais plakāts ir viens no mākslas darbiem, kas pauž ukrainu mākslinieku attieksmi pret Ukrainā notiekošo karu un vardarbīgo okupāciju. Darbs ir Ukrainas mākslinieka reakcija uz šī brīza Krievijas agresiju Ukrainai mākslas metaforas valodā. Attiecīgi secināms, ka autori mērķis ir bijis vērst sabiedrības uzmanību uz notiekošo karadarbiņu, un vērsties pret okupējošo spēku iestenoto vardarbību Ukrainā.

Rezonanse sabiedrībā

Ukrainas mākslinieku izstādes izraisītā rezonanse sabiedrībā norāda, ka neizbēgami atšķirīgā mākslas darba interpretācija ir negatīvi ietekmējusi dažādu sabiedrības grupu līdzāpastāvēšanu. Sūdzības ie sniedzēji ir subjektīvi uztvēris izstāde pausto vēstījumu, nevis kā atbalsta paušanu Ukrainas brunjoto spēku centieniem atvairīt Krievijas iestenoto uzbrukumu, bet gan kā vispārīgu vēršanos pret krievu tautības cilvēkiem. Lai gan atbildīgas institūcijas ir skaidrojušas konkrēto mākslas darbu mērķi, tādējādi novēršot bāzus par iespējamu vēršanos pret cilvēkiem to etniskās izcelmes dēļ, konkrētais gadījums citā starpā atspoguļo to, cik politiski jūtīgi etniskās piederības jautājumi ir Latvijas sabiedrībā. •

Plakāts "Krievu okupanti. Labākais mēslojums" — vārda brīvība vai naida runu?

Tiesībsargs atzīst: Subjektīvi aizskaroša informācija uzreiz nenozīmē naida runu

Starptautiskās tiesību normas skaidri lauj identificēt krievi, pēc kuriem atšķirt naida runu no pieļaujamajiem vārda brīvības izpausmes veidiem. Tos veido izteikumu satus, konteksts, kādā tie pausti, cik tie ir aizskaroši un publiski pieejami, to galvenais mērķis un citi. Svarīgi visus šos kritērijus vērtēt kopšķarībā, nevis kādu atsevišķi. Turklāt subjektīvi aizskarošas mākslas darbs uzreiz nenozīmē naida runu.

Izmantojot naida runas vērtēšanas kritērijus, tiesībsargs veica analīzi Latvijas Nacionālajā bibliotēkā (LNB) Ukrainas mākslinieku grupas "TIGOIS project" laikmetīgā tēlniecības un gleznu izstāde "Mēs uzvarēsim! Pēremokēmo!" izvietotajam plakātam, uz kura lasāms vēstijums: "РУССКИЙ ОККУПАНТ ЛУЧШЕЕ УДОБРЕНИЕ" (tulkojums latviešu val. – "Krievu okupants. Labākais mēslojums"). Šūdzības iesniedzēja skatījumā, minētais darbs bija aicinājums uz genocīdu, nogalināšanu, kā arī tieši draudēja viņa dzīvībai.

Tiesībsargs atzīst – jebkāda atšķirīga mākslas darba interpretācija var būt potenciāli subjektīvi aizskaroša un attiecīgi ieteikmēt dažādu sabiedrības grupu līdzāspastāvēšanu, jo sevišķi karadarbības laika. Tomēr, respektējot mākslas un jaunrades brīvību, izstādes kopējo politisko kontekstu saistībā ar karadarbību Ukrainā, izstādes autoru izcelmiem un izstādes mērķi, tiesībsargs secināja, ka konkrētā situācijā nav pārkāptas vārda brīvības robežas, un nekonstatēja naida runu konkrētajā Ukrainas mākslinieku izstādē.

Viens no demokrātijas stūrakmeņiem

Satversme aizsargā mākslinieciķus, citādas jaunrades, vārda un izteiksmes brīvību. Šīs brīvības var ieroēbot tikai likumī noteiktos gadījumos, lai aizsargātu cilvēku tiesības, demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību un tikumību.

Āri Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija paredz, ka ikvienam ir tiesības brīvi paust savus uzskaus. Eiropas Cilvēktiesību tiesa (ECT) savos spredumos vairākkārt norādījusi, ka vārda brīvībā ir ļoti plašas robežas un tā atzīsga arī tādas idejas, kas šočē un aizskar sabiedrību vai tās daļu.

Izvērtēšanā ir svarīgs kopējais vēstījums

Vispilāk izplatīta naida runas definīcija ir iekļauta Eiropas Padomes rekomendācijā, kurā definēts, ka tā pārkājī vienā izteiksmes formas, kas izpilda, mudina, veicina vai attaisno rasistisku naidu, kse-

IZMANTOJOT naida runas vērtēšanas kritērijus, tiesībsargs veica analīzi Latvijas Nacionālajā bibliotēkā (LNB) Ukrainas mākslinieku grupas "TIGOIS project" laikmetīgā tēlniecības un gleznu izstāde "Mēs uzvarēsim! Pēremokēmo!" izvietotajam plakātam, uz kura lasāms vēstijums: "РУССКИЙ ОККУПАНТ. ЛУЧШЕЕ УДОБРЕНИЕ" (tulkojums latviešu val. – "Krievu okupants. Labākais mēslojums").

nofobiju, antisemitismu. Tā ietver arī citas naida formas, kas balstītas uz netieciņu, kas rodas no agresīva nacionālisma, etnokentrīma, diskriminācijas un naida pret minoritātiem, migrantiem un arvāstu izcelsmes cilvēkiem.

Turklāt ANO un ECT normas lauj identificēt kritērijus, pēc kuriem norobežot naida runu no pieļaujamajiem vārda brīvības izpausmes veidiem. Šos kritērijus veido – izteikumu saturs, ieverojot, kā izaņemt neitrālam skatījām, teksta vērtējumus kopumā, konteksts, kādā izteikumi pausti (vai izteikumi izdarīti uz sapīlēta sociāla un politiskā fona (piemēram, politisks sapīlējums, brunots konflikts, karš), izteikumu publiskums; aizskārums pakāpe (potenciāls novērs pie slīkām konsekvenčēm); vai tie var novēst pie tiesās/netiesās vardarbības, naida, netieciņas); autora mērķis un ieteikums uz dažādu sabiedrības grupu mierigu līdzspastāvēšanu.

Svarīgi visus šos kritērijus vērtēt kopā, nevis tikai kādu kritēriju atsevišķi.

Izteikumu un attēla saturs
Analizējot Ukrainas mākslinieku

grupas "TIGOIS project" izstādē izvietotos eksponātus, no 60 izstādītajiem darbiem iepriekš uzmanību ir izpelnījies viens plakāts, kas vizuāli konfrontē skatītāju ar karadarbības vardarbības sekām – cilvēku nāvi un to, kā karalauķi nomiņuš cilvēku līķis neizbēgami klūs par mēslojumu. Vienlaikus attēlu pavadošais apgalvojums ir pausts provocējošā veidā, norādot, ka krievu karavīris ir labākais mēslojums.

Tomēr neitrālam skatījām konkrētās darbs rāsītu asociācijas ar karadarbības sākumā 2022. gada februārī pieredzēto kādas Ukrainas civiliedzīvotājas sākto protesta akciju, piedāvājot Krievijas Federācijas karavīriem sauļespuki sēklas, lai pēc nāves viņu vieta augtu saulespuķes. Attiecīgi saulespuķes ir kļuvušas par Ukrainas pretestības simbolu. Šāds apgalvojums situācijā, kad to ir paudis Ukrainas mākslinieks, uztverams kā atbalsts Ukrainas pretestībai pret Krievijas Federācijas iestādi karadarbību Ukrainā.

Konteksts, kādā vēstījums pausts

ECT praksē uzsverīts, ka viens

no būtiskākajiem faktoriem, ko nepieciešams izvērtēt naida kuras nosaras runas lietas, ir vēsturiskais, politiskais un sociālais konteksts, kādā izteikumi pausti. Krievijas sāktais karš, uzbrukot Ukrainai, ir saņēmis gandrīz vienprātīgu starptautiskās sabiedrības nosodījumu. Publiskajā telpā atrodams liels daudzums informācijas par Krievijas armijas pastrādāto vardarbību pret Ukrainas civiliedzīvotajiem, izvietojot arī dažādu sākumā 2022. gada 24. februārī līdz 2023. gada 30. jūnijam Ukrainā nogalināti 9 177 civiliedzīvotāji, bet 15 993 civiliedzīvotāji ievainoti. Kopumā par karadarbības upuriem attīstāmi 25 170 Ukrainas civiliedzīvotāji. Savu nosodījumu plāsi paudusi arī Latvijas valdība.

Cik publiski un cik aizskaroši
Ukrainas mākslinieku izstādē tika

izstādīta publiskā vietā, kas bija brīvi pieejama privātpersonām. Tāpat arī ažiotāzā, kas izcēlās saistībā ar izstādīto darbu, palielināja cilvēku skaitu, kas uzzināja par konkrētu mākslas darbu.

Savukārt vērtējot mākslas darba aizskāruma lielumu, jāpēr vērā, ka tas bija tikai viens no 60 mākslas darbiem izstādē. Jauzsvēr, ka izteiksmes un mākslas brīvība ir būtiski aizsargājama cilvēka tiesība. Tie, kas rada, izpilda, izplata vai eksponē mākslas darbus, veicina ideju un viedokļu apmaiņu, kas ir būtiska demokrātiskai sabiedrībai. Vienlaikus, vērtējot mākslinieku jaunrades ieteikmi uz sabiedrību, ir jāņem vērā, ka māksla ir uzverama un interpretējama caur katru individu personīskās uztveres prizmu, ko savukārt veido šī konkrētā individu pieredze, uzkāti un vērtības. Līdz ar to dažādi cilvēki dažādi reagē uz katru mākslas darbu, un tas ir normali un atbilst mākslas uzdevīgam – izaicināt cilvēku patstāvīgi domāt, analizēt, vērtēt. Attiecīgi izvēlēta mākslas valoda, nemot vērā gan politisko kontekstu, gan arī autora mērķi, mazina iespējamo aizskāruma pakāpi.

Autoru mērķis

Skaidrojot konkrētā darba izstādīšanu publiskajai vide, LNB norādīja, ka redzamais plakāts ir viens no mākslas darbiem, kas pauž ukrainie mākslinieku attieksmi pret Ukrainā notiekošo karu un vārdarbiņo okupāciju. Darbs ir Ukrainas mākslinieku reakcija uz sākumā Krievijas agresiju Ukrainā mākslas metaforas valodā. Attiecīgi secināms, ka autoru mērķis ir bijis vērst sabiedrības uzmānību uz notiekošo karadarbību un vērtības pret okupējošo spēku iestēnoto vārdarbiņu Ukrainā.

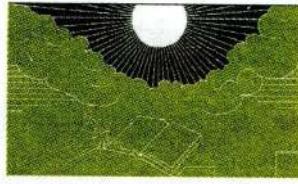
Rezonanse sabiedrībā

Ukrainas mākslinieku izstādes izraisītā rezonanse sabiedrībā norādīta, ka neizbēgami atšķirīgā mākslas darba interpretācija ir negatīvi ieteikmējusi dažādu sabiedrības grupu līdzspastāvēšanu. Šūdzības iesniedzējs ir subjektīvi uztvēris izstādē pausto vēstījumu, nevis kā atbalsta paušanu Ukrainas brūnputro spēku centieniem atvairīt Krievijas iestādi uzbrukumā, bet gan kā visparīgu vēršanos pret krievu tautības cilvēkiem.

Lai gan atbildīgas institūcijas ir skaidrojusas konkrēto mākslas darbu mērķi, tādējādi novērot bažas par iespējamu vēršanos pret cilvēkiem to etniskas izcelsmes dēļ, konkrētās gadījuma citā starpā atspoguļo to, cik politiski jūtīgi etniskās piederības jautājumi ir Latvijas sabiedrībā. ■

— Latvijas Republikas
Tiesībsargs birojs

Izstāde par hernhūtiešiem

Vēl tikai līdz 30. septembrim Latvijas Nacionālajā bibliotēkā bez maksas skatāma izstāde *Modināšana. Stāsts par hernhūtiešiem*. Hernhūtiešu jeb brāļu draudzes kustība ir viens no neparastākajiem stāstiem Latvijas 18.-19. gadsimta vēsturē. Sākusies kā reliģiska kustība, tā vēlāk modinājusi ciņai par latviešu tiesībām, cēlusi pašapziņu, veicinājusi izglītības un kordziedāšanas attīstību. Dažādās jomās tās iespaids uz Latvijas sabiedrību un kultūru sniedzas līdz pat mūsdienām.

Apskatāma dzejniekam Pēteram Brūverim veltīta izstāde

Valkas novada Centrālajā bibliotēkā līdz 10. novembrim skatāma izstāde "Cik tu brīvs, tik dzīvs". To pagājušajā gadā veidojusi Ulbrokas bibliotēka, veltot to dzejnieka un atdzējotāja Pētera Brūvera 65. jubilejai.

"Ziemeļlatvija" atgādina, ka dzejnieks savus pēdējos gadus aizvadīja, dzīvojot Valkā, privātmājā Rīgas ielā.

Izstādes materiālos, skenējot

QR kodus, interesenti var klausīties P. Brūvera dzeju, dziesmas ar autora vārdiem, kā arī interviju fragmentus, ko balss ierakstā ie-runājis Stopiņu pagasta amatier-teātra "Dille" aktieris Uldis Bērziņš. Dzirdama Ineses Zanderes vēstule par kopīgo vasaras kursu apmeklējumu Vilnā 1986. gadā, ar kuru aizsākās P. Brūvera gaitas lietuviešu dzejas atdzeošanā. Ar šodienas skatījumu rakstītais lauj pieskarties kaut kam ļoti personiskam un brīvam gan domās,

gan attieksmē, saglabājot dzīvības patieso vērtību. Dzejnieks rada savu patiesību – smeļoties no dažādu mākslu jomām.

Izstāde izseko dzejnieka dzīves līnijai un dzejnieka līdzvara meklējumiem radošajā dzīvē. No bērnības Rīgas pusē, Stopiņu pagastā, līdz pieaugšanai dzīves laikā – dzejnieks, atdzējotājs, valodnieks, fotogrāfs, gleznotājs, literārais konsultants un redaktors. Izstādē aplūkojamas bērnības fotogrāfijas, dzirdamas inter-

vijas, autora balses klātesamība, kā arī iekļauta dzejas un dziesmu daudzveidīgā valoda.

Izstādi sagatavojis Ulbrokas bibliotēkas kolektīvs sadarbībā ar Latvijas Nacionālās bibliotēkas Alekseja Apīpa Reto grāmatu un rokrakstu lasītavu, LNB Uzzinu informācijas centra Informācijas pakalpojumu nodalju un Rakstniecības un mūzikas muzeju. Izstādi atbalstījusi Ropažu novada pašvaldība.

— Inga Karpova

Kuldīgas Galvenā bibliotēka īsteno neformālās izglītības programmu

Kuldīgas Galvenā bibliotēka saņēmusi licenci pieaugušo neformālās izglītības programmas "Praktikums jaunajam bibliotekāram" īstenošanai.

Tas nozīmē, ka jaunos kolēģus bez bibliotekārās izglītības varēs mācīt Kuldīgas Galvenās bibliotēkas speciālisti, kuri zināšanas un pieredzi krājuši vairākus gadus.

40 stundu programmas mērķis ir sniegt teorētiskas pamatzināšanas un praktiskas iemaņas bibliotekārajā

darbā. Tā paredzēta Kuldīgas novada vietējas nozīmes publisko bibliotēku bibliotekāriem, kas darbu bibliotēkā uzsāk bez bibliotekārās izglītības.

Izglītības procesā dalībnieki apgūs bibliotēkas vadību, krājuma veidošanu un uzskaiti, bibliotēkas pakalpojumu sniegšanu un populārizēšanu, kā arī lokālās kultūrvides informācijas resursu krājuma veidošanu un pārvaldību.

Legūtais sertifikāts būs derīgs trīs gadus, kuru laikā darbinieks varēs papildināt zināšanas un prasmes Latvijas Kultūras koledžā vai Latvi-

jas Nacionālajā bibliotēkā un iegūt bibliotekāra kvalifikāciju.

Priecājamies, ka jau šobrīd Kuldīgas novada publiskajās bibliotēkās 92,3% darbinieku ir ar bibliotekāro izglītību, bet jaunā licencētā neformālās izglītības programma būs ļoti noderīga jaunu darbinieku apmācībai.

Paldies Kuldīgas Galvenās bibliotēkas vadītājas vietniecei metodiskajā darbā Guntai Grundmanei par programmas izstrādi un apmācību koordinēšanu.

DAINA GIRVĀITE, Kuldīgas Galvenās bibliotēkas vadītāja

Vistuvāk pagasta iedzīvotāj

Velga Ločmele: "Bibliotēka un klientu apkalpošanas centrs papildina viens otru"

Kopš marta bibliotēkā klientu apkalpošanas centrs ir Jaunannā. Bibliotēkā un centra vadītāja Velga Ločmele teic, ka risinājums vienā vietā izvietot gan bibliotēku, gan klientu apkalpošanas centru ir veiksmigs. "Bibliotēka un klientu apkalpošanas centrs papildina viens otru. Cilvēks, nākot uz bibliotēku, vienlaikus var veikt nepieciešamos maksājumus vai iesniegt kādus dokumentus, un otrādi - apmeklējot klientu apkalpošanas centru, mājas var doties ar kādu grāmatu," teic V. Ločmele. Ik trēšdienu viņa mēro ceļu uz Kalncempjiem, lai arī tur dzīvojošie varētu saņemt bibliotēkas un klientu apkalpošanas centra pakalpojumus. "Protams, pagasta iedzīvotāju ir maz, taču arī viņiem vajag pakalpojumus. Atstāt bez nekā nevar. Reizi nedēļā ir iespēja saņemt nepieciešamo konsultāciju, iesniegt dokumentus, veikt maksājumus vai izdarīt citu darbību," stāsta V. Ločmele. Viņa nešķērš apmeklējums nav liels, un ir dienas, kad pēc palīdzības neiegriežas neviens cilvēks.

Jādara cilvēkam pašam

Atšķirībā no Kalncempjiem, Jaunannā klientu apkalpošanas centru iedzīvotāji apmeklē biežāk. "Lielākoties izmanto pašvaldību pakalpojumus, valsts - retāk. Izņemums ir pavasarī, kad sniedz gada ienākumu deklarācijas. Valsts ienēmumu dienestā, Dienās, kad Jaunannā ir sociālais darbinieks, te ir visielākais cilvēku pieplūdums, apmeklētāji nāk izdrukāt vajadzīgos dokumentus," stāsta V. Ločmele. Viņa smējoties teic, ka rindas pie klientu apkalpošanas centra durvīm gan neveidojas. Iemesls tam ir visnotal pozitīvs - pagasta iedzīvotāju paši daudz prot. "Gandrīz katram mājas ir dators un rokas viedtālrunis. Jā nav printeri, nāk drukāt šeit. Reizēm pakalpojums ir specifisks un, ja mājās pašam neizdodas, nāk palīdzību jeb padomu līgt uz klientu apkalpošanas centru. Varu būt blakus,

parādīt un pateikt, bet jādara cilvēkam pašam," saka V. Ločmele.

Tiesi tā gadījās arī jaunanniešiem Jurim Kučinskim un Ingai Ābelpīpai, kuri diena, kad viesojāmies klientu apkalpošanas centrā, nāca lūgt palīdzību deklarēt dzīvesvielu. Mājas paši meģinājusi, tomēr neveiksmīgi. "Kur gan citur palīdzēs, ja ne šeit. Šādi centri ir vajadzīgi, jo labi, ka tādi izveidotī. Te ir zinoši cilvēki, kurš vienmēr palīdzēs. Parādīs vietu, kur nav ielikts vajadzīgais eksis un kura pogu jāspiež. Esam nākuši arī drukāt un kopēt. Klientu apkalpošanas centru izmantojam salīdzinoši maz, bet ir reizes, kad tomēr vajag," stāsta viņi. Kā Jaunannā mainījusies dzīve pēc pagasta reformas? "Patiessiā pārmaiņas nejutām. Mums nav tiesības saistības ar pagastu pārvaldi. Tomēr uzskatām, ka reforma nebija pareiza. Daudz ērtāk ir aiziet izteikt problēmu pie vietējā cilvēka, nevis meklēt atbildīgo darbinieku visā novadā. Jā, mums nav bijusi vajadzība, bet citemi tādas situācijas ir. Centrālizācija nekad nav laba," saka viņi.

Piepilsētā izmanto mazāk

Klientu apkalpošanas centrā Kolbergā, kas tāpat kā citos pagastos, izveidots bibliotēkā, klientu nav daudz. "Jemesi tam varētu būt trīs - cilvēki paši ar visu tiek galā, viņiem ir līdzcilvēki, kuri palīdz vai dodas palīdzību meklēt uz pilsētu," stāsta Jaunalūksnes bibliotēkas un klientu apkalpošanas centra vadītāja Justine Klava. Šī brīža aktualitāte ir e-talonu skolēniem. "Vecāki iesniedz iesniegumus, lai atjaunotu pauzadētu vai izveidotu jaunu e-talonu," stāsta J. Klava. Līdzīgi kā Jaunannā, arī Kolbergā vairāk klienti ir dienas, kad strāda sociālā darbiniece. Arī šeit cilvēkiem nepieciešams drukāt konta izrakstus. "Nāk maksāt arī rēķinus, iesniegt slimības lapas. Pirmajā reižē vārda vistiešķajā nozīmē cilvēkam stāvu blakus, bet nākamreiz viņš meģina pats un saņāk. Ir vajadzīgs atbalsts un drošības sajūta, arī kās neizdosies, esmu tēpat otrā kabinetā un

SATIKŠANĀS VIETA - tā bibliotēku un klientu apkalpošanas centru devē Zeltīnu pagasta iedzīvotāji. Atnāk samaksāt rēķinus, ko nokopēt, izvēlas lasāmo grāmatu un žurnālu, kā arī uzzinā visu aktuālo informāciju.

IESPEJĀ. Jaunalūksnes bibliotēkas un klientu apkalpošanas centra vadītāja Justine Klava teic, ka neviena iedzīvotājs no klientu apkalpošanas centra nav aizgājis, nesanēmis atbildi vai tik ļoti nepieciešamo palīdzību. Ja vienreiz izraidiši, otrreiz cilvēks nenāks, spriež J. Klava.

varu jebkurā brīdi sniegt padomu. Ir bijušas reizes, kad cilvēks pats meģina rēķinus maksāt mājas, bet kaut kas tomēr nesāk, tāpēc zvanā man. Viens cilvēks visu nevar nevar iznākt. Ari es nezinu, viss pārdomēs, kuras nekad neatsaka padomu," teic J. Klava.

Lai arī pagasta pārvades vairs Kolbergā nav, J. Klava nevienu brīdi nav jutusies kā pagasta vadītāja. "Ir gan bijuši gadījumi, kad cilvēks saņem rēķinus un izstāstīt savu sāpi, vai saņemt reālu palīdzību. Uzsklausīt varu arī es, un reizēm cilvēkam ar to arī pieteik, nav nemaz nepiecie-

sams iesaistīt pagastu apvienību," norāda J. Klava. Viņa novērojums, ka cilvēks pats meģina rēķinus maksāt mājas, bet kaut kas tomēr nesāk, tāpēc zvanā man. Viens cilvēks visu nevar nevar iznākt. Ari es nezinu, viss pārdomēs, kuras nekad neatsaka padomu," teic J. Klava.

Bibliotēka - kopienas satikšanās vieta

Zeltīniesiem bibliotēka ir kopienas satikšanās vieta, un kopēj tur atvērts arī klientu apkalpošanas centrs, iestādes nozīmīgums pastiprinājies. Par to pārliecīnājas arī "Alūksnes un Malinas Zīpas". Dienā, kad viesojāmies Zeltīnu bibliotēkā un klientu apkalpošanas centrā, neplīnas pusstundas laikā satikām trīs pagasta iedzīvotājus. Katru vadītāja Agita Zīgure

STATISTIKA

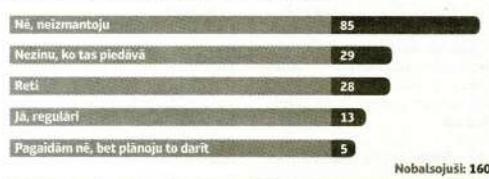
VPVKAC sniegtā pakalpojumu skaits vidēji mēnesī	
Alsvīki -	36
Alūksne -	251
Anna -	24
Ilzene -	8
Jaunlūksne -	12
Jaunannā -	17
Jaunlaicene -	11
Liepā -	19
Malīna -	13
Mālpilci -	14
Pedēze -	40
Vecalaicene -	8
Zeltīni -	16
Ziemeļi -	5

sagaidīja ar un siltu smaidu. "Protams, viss ar klientu apkalpošanu saistītais man ir jauns, un mācos līdz ar klientiem. Ja iepriekš man piezvana un izstāsta, kāds pakalpojums būs nepieciešams, izpētu un noskaidroju, kas būs jādara. Gribas spēt cilvēkam vienmēr palīdzēt," stāsta A. Zīgure un atlāj, ka liešķoties klientu apkalpošanas centrā ierodas maksāt ikdiens rēķinus, tomēr ik pa reizei gadoties arī pa kādam sarežģītam jautājumam. "Sobrid, piemēram, aktuāli ir ar elektību saistīti jautājumi, slodžu pārslēgšana," teic viņa. Dienēž senioriem nav ID kārtu vai internetbankas, kas lietu kārtāšanu sarežģī.

Gan pagasta iedzīvotāji, gan A. Zīgure ir vienīspārīgi, ka bibliotēkas un klientu apkalpošanas centra atrašanās vieta daudzdzīvokļu mājas pirmsājā stāvā ir ļoti laba. "Vietai ir liela nozīme, un šī vieta ir

APTAUJA WWW.ALUKSNIESIEM.LV

Vai izmantojat Valsts un pašvaldību vienoto klientu apkalpošanas centru (VPVKAC) iespējas?

PIRMO Valsts un pašvaldības vienoto klientu apkalpošanas centru novada teritorijā pirms trīs gadiem atvēra Alūksnē - administratīvā ēkā. Alūksnes novada pašvaldības Centrālās administrācijas Kancelejas vadītāja Viktorija Avota, klientu apkalpošanas speciāliste - arhīviste Māra Kovalenko un klientu apkalpošanas speciāliste Laila Gražanska stāsta, ka iedzīvotāji aktīvi izmanto pieejamos pakalpojumus, tomēr ir kāda problēma - daļai iedzīvotāju nav autentificēšanās rīku, kas ierobežo iespējas palīdzīt.

piemērota, apkārt ir cilvēki. Reizēm ienākt kaut tikai satikties un parunāties, tomēr, ja reiz ienācis, pagem kādu grāmatu vai izdara dārbību klientu apkalpošanas centrā", norāda A. Žigure. Vaicāta, kāds ir pagasta iedzīvotāju datorzīšanu līmenis. A. Žigure atbild, ka zinošie uz klientu apkalpošanas centru nenāk, izdare paši. Izpēmuma gan ir drukāšana, jo printeru mājas nav.

Viss pārējais slēgts

Juta Dzelme teic, ka klientu apkalpošanas centrs noteikti ir vajadzīgs. Pati gan līdz šim tā pakalpojumus nav izmantojusi, jo tehnoloģijās palīdz meita. "Kur lai citur gan cilvēks vēršas, ja nav tuvinieku, kuri var palīdzēt. Jādodas uz bibliotēku. Ne visiem ir zināšanas un iespējas darīt pašiem, taču tie vienmēr atbalsts būs," teic vija. Vaicāta, kā rit dzelē Zeltijos, Juta, ne bez skumjām teic, ka nu jau viss likvidēts. "Pirms vairākiem gadiem slēdza skolu, šogad - pagasta pārvāldi. Slēgta pasta nodala un aptieka, nav arī gīmes arāsta. Palikusi tikai bibliotēka un veikali," teic Juta, kur uza dzīvi Zeltijos no Rīgas pārcēlusies pirms sešiem gadiem. Līdz šim vien aktuālo informāciju pagasta iedzīvotāji uzzinājusi pagasta pārvāldē, bet tagad vienīgais oficiālas informācijas avots ir bibliotēka. A. Žigure piebilst, ka neuzskata sevi par centrālo pagasta cilvēku un nevienu brīdi tā arī nav jutusties, lai gan iedzīvotājiem patīkoties par to pazoboties.

Klientu apkalpošanas centra klienti Valentīna Čevere atzinīgi novērtā, ka Zeltijos ir iespēja saņemt rēkinus. "Nāku katru mēnesi. Esmu pieradusi, ka atrākšu un

man palīdzēs. Kā savādāk tiktuk galā? Būtu jābrauc uz pilsētu un tas noteikti būtu apgrūtinājums," teic sirmgalve. Arī viņai ir zēl, ka Zeltijos daudz kā likvidēts. "Par laukiem vairs neviens nedomā..." skumji noteic viņa. Sirds par to sāp arī Guntai Vanagai. "Seniori pagastā ir, bet vai jaunā paaudze grib un gribēs te dzīvo? Bērni ir maz. Skolu reformas dēļ lielakoties bērni no Zeltijiem brauc mācīties uz Lejasciema skolu. Vai tas ir pareizi?" retoriski jautā vija. Klientu centrs bibliotēkas telpas gan, vienasprāt, ir veiksmīgs apvienojums. Arī viņa pati izmanto tā iespējas, piemēram, rēķinu apmaišu. "Ar modernām tehnoloģijām esmu uz jūs, tādēļ ir ļoti labi, ka pagastā ir vieta, kur atnākt un to izdarīt. Nav jau arī tā, ka neprotu pilnīgi neko, bet padomu vajag," atzīst G. Vanaga.

Nespēj noformulēt jautājumu

Pededzē klientu apkalpošanas centru atvēra pagājušā gada martā, gadu atrāk kā citos novada pagastos. "Pēc visām reformām bibliotēka un klientu apkalpošanas centrs ir vienīgā vieta pagastā, kur vērtības pēc palīdzības. Ja arī kāda problēmsituācija vai jautājums netīstīst pakalpojumu grozā, te doudu padomu, kā rikoties tālāk. Viņi zina, ka šeit būs saprasti. Ja nevarēsim problēmu atrisināt uz vietas, kopīgi atradīsim virzienu, ko darīt tālāk," saka M. Korne. Saimnieciskos jautājumus te kārto saimnieki. "Pagastā ir ēku un apsaimniekojām teritorijas pārziņis, kurš var cilvēkam atbildēt uz saimnieciskiem jautājumiem. Pie manis - paši lietas," teic vija.

Bibliotekārs – pašvaldības pārstāvis

Iveta Ozoliņa, Alūksnes novada bibliotekās vadītāja:

"Nav noslēpums, ka iedzīvotāju skaits pagastos samazinās, līdz ar to sāruk arī bibliotēku apmeklētāju skaits. Sava ietekme bija arī kovida laikam, un apmeklējums nav atradies iepriekšējā līmeni. Kadreiz bibliotekās pagastos bija pirmsāk, kur bija internets, tādēļ apmeklētāju bija daudz. Laiķi mainījās, un tagad internets ir visur. Klientu apkalpošanas centru izveide bibliotekās bija iespēja saglabāt bibliotēku darbu. Pienākumi ir savienojami un ipašu problemu nav. Jā, varbūt reizēm rūpīgāk jāplāno savs laiks - jāatlīv laiks gan bibliotekārajām darbam, gan klientu apkalpošanai. Turklat statistikā dati rāda, ka klientu skaits nav ļoti liels. Bibliotekāri šobrīd ir tie cilvēki, kuri savā pagastā pārstāv pašvaldību un ievituvāk iedzīvotājiem.

Patiessībā tā tas bijis vienmēr, cilvēki arī līdz šīm dalījās gan priekos, gan bēdās, satikas cits ar citu. Bibliotekāri iedzīvotājiem palīdzēja arī iepriekš, tomēr tagad ir lielākas pilnvaras un iespējas to darīt."

M. Korne norāda uz problēmu - ne vienmēr klients saprotami var izstāstīt jautājumu, ko nācis atrisināt. "Pasaka frāzi, no kuras jāizseicina, kas ar to domāts - iesniegums

Palīdzību saņems vienmēr

Pirmo Valsts un pašvaldības vienoto klientu apkalpošanas centru atvēra 2019. gada decembrī Alūksnē. 2022. gada martā - Pēdedzē, bet šī gada marta sākumā - 11 pagastos. Šobrīd klientu centra nav tikai Mārkalnē, bet finansējumi ir piešķirts un to atvērs nākamgad. Diemžēl Kalncempjos mazā iedzīvotāju skaita dēļ klientu apkalpošanas centru nav plānots atvērt. Risinājums ir rasts, un reizi nedēļā, trēsdienās, tur klientu pieņem darbinieks no Jaunannas. Visvairāk klientu ir Alūksnē un Pededzē, tad sekot Alsviki, vismazāk ir Ziemeļi pagastā. "Kādēļ par klientu apkalpošanas centru vēlam izvēlēties bibliotēkas? Tā ir Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas saskaitīta iespēja. Bibliotēku tīkls ir ļoti plašs, ir pieņemtā infrastruktūra un arī darbinieki ir zinoši. Tas arī nozīmē, ka pakalpojumu sniegšanas vietas nebija jāveido no jauna, bet tikai jāuzlabo. Visur iespējams jauna, jaudīga biroja tehnika ne vien klientu, bet arī darbinieku vajadzībām. Ja bija nepieciešams, nospirkas arī jaunas mēbeles. Bibliotekārim Šī bija iespēja strādāt pilnas slodzes darbu, jo pirms tam slodzes bibliotekās biji dažādas. Bibliotēka vēl pirms klientu apkalpošanas centru atvēršanas bija vieta, kur saņemt palīdzību, piemēram, izdrukāt kādus dokumentus, apmaksāt rēkinus. Principā jau tad bibliotekārī sniedza šo klientu apkalpošanas funkciju iedzīvotājiem, ja darbiniekiem bija jāapguļ jaunas zināšanas, bet idejiski viņiem tas nebija nekas jauns. Rezultāts ir veiksmīgs, tādēļ iedrošināti arī citas pašvaldības rīkoties līdzīgi. Katrā pagastā jābūt vietai, kur cilvēks var aiziet un vijam sniegs palīdzību. Ne tikai saņemt pakalpojumus, kas iekļauti grozā jeb deleģējusas iestādes, bet var arī informēt par problēmām. Ja arī risinājumi nevarēs rast uz vietas, ieteikts, kur novadā vērsties, lai atrisinātu jautājumu. Ne vienmēr vajag amatū un tā nosaukumu, piemēram, pagasta vadītājs, bet cilvēcīgu kontaktu," skaidro Alūksnes novada pašvaldības Centrālās administrācijas Kancelejas vadītāja Viktorija Avota. Pededzē un Alūksnē ir arī attālinātā ierēdīja iespēja - attālināta, personalizēta konsultācija ar Valsts iepēmu dienestu (VID), Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (VSAA) vai Valsts zemes dienesta (VZD) speciālistu.

vai cits dokumenti, un tieši kurai iestādei domāts. Līdz šim vienmēr izdevies visu noskaidrot. Protams, no abām pusēm tas prasa pacietību un sapratību. Jāteic, komunikācija vienmēr bijusi veiksmīga un lamāšanās, kliegšanas var durvju cīršanas nav bijusi," stāsta M. Korne. Kādas ir klientu darīprasmes? "Iļoti dažādas. Ir cilvēki, kuri vēlas apgūt visu jauno, un pamazām vienīm tas sanāk, bet ir arī cilvēki, kuri nemaz nevēlas iemācīties. Saka, ka neko nesaprogt, un arī negrib saprast. Dzīve piešķiež apgūt, un pēc kāda kalā varu vienīm atgādināt, ka paši darīto, par ko teicās, ka nekad nedarīs. Nav nekā neiespējama, vajag tikai vēlmi darīt. Mežu smējoties teikt - ko gan internetā var salauzt. Var gadīties, ka nobloķēt, ne tā ievadīt datus, bet internetu salauzt nevar," iedrošina M. Korne.

Viens mājasdarbs

Viens cilvēks nekad nevar visu zināt - saka visi manis uzrunātie klientu apkalpošanas centru vadītāji pagastos. Tādās situācijās palīdzību meklē Ālūksnē - centrālajā novada klientu apkalpošanas centrā, kas izveidots administratīvajā ēkā un iekārtējā apkalpošanai. Tādās saskaņās arī iedzīvotājiem jāatlīv laiks, kārto saimnieku darīprasmes, kādas ir klientu datorprasmes, klientu apkalpošanas speciāliste - arhīviste Māra Kovalenko un klientu apkalpošanas speciāliste Laila Gražanska neslēpē - uz šejieni nāk iedzīvotāji, kuriem šo prasmju nav. Interesanti, ka viņu vidiū ir ne tikai seniori, bet arī jaunieši un videjā paaudze. "It kā viedātrūnis ir rokā un daudz ko tur prot, bet, piemēram, gada ienākumu deklarāciju iepēmu dienestam iesniegt neizdodas. Varbūt baīdās darīt pats. Tieši deklarāciju iesniegšana ir pieprasītākais pakalpojums, otrs - algas nodokļu grāmatību iesniegšana, ko var iesniegt tikai elektroniski, ja fiziski grāmatību vairs nav," stāsta M. Kovalenko.

Problēma ir ID karšu un interebankas neesamība. "Mūsu privilēģija - tepat līdzās ir Pilsonības un migrācijas lietu pārvālē, tāpēc aicinām klientus iegūt ID karti. To vajag ne tikai šodien, bet vajadzēs arī nākotnē. Jā, var iegūt, piemēram, paroli tikai Valsts iepēmu dienesta elektroniskajai deklarēšanas sistēmai (EDS), tomēr tā ir tikai viena parole, ko bieži vien pat pāzaudē un kopumā situāciju neatrīsina. Vēl esam novērojus - ja arī ID karte ir, tad līdzi iedotā aplisksne izmesta vai pāzaudēta par neatvērtā. Tas nozīmē, ka nav PIN koda kartes izmantošanai," stāsta M. Kovalenko. Alūksnes klientu apkalpošanas centrā novērojusi, ka arī vairāk iedzīvotāji reģistrējas kā saimnieciskās darbības veicēji. Tā ir jauna tendencē darba tirgū - nevis slēdz ar darbinieku darba ligumu, bet kā pašnodarbinātu personu. Alūksnē Valsts iepēmu dienests klientus vairs neapkalpo, tādēļ cilvēki vēršas klientu apkalpošanas centrā. Ja nav ID karte vai interebankas, to izdarīt nevar. Ari attālinātā ierēdīja iespēju tad izmantot nevar. Autentifikācijas rīku iegūšana ir mājasdarbs, kā ikviens jāizpilda, lai klientu apkalpošanas centrā saņemtu maksimālu palīdzību. "Tā ir nākotne, atpakaļceļa nebūs," teic speciālistes ^{AK2}.

Teksts un foto: Agita Bērziņa

Bibliotēka ir mūžizglītības iestāde

Cēsu Centrālajā bibliotēkā e-prasmju konsultanta vadībā periodiski notiek bezmaksas konsultācijas un kursi datoru lietošanā. Bibliotēka jau savā būtībā ir mūžizglītības iestāde, uzsver bibliotēkas vadītāja

NATĀLIJA KRAMA:

“Datorprasmju kursi ir tikai viena sadaļa, jo ikdienā darbiniekiem regulāri nākas sniegt konsultācijas, palīdzību datoru lietošanā, darbībās digitālajā vidē, kaut vai darbā ar internetbanku. Mums ir e-prasmju konsultants, bet arī ikvienna darbiniece ikvieņā novada bibliotēkā var sniegt

nepieciešamo palīdzību ikdienas jautājumu, problēmu risināšanā. Cilvēki zina, ka var nākt uz bibliotēku, te viņiem palīdzēs, tas ir mūsu pienākums.”

Pēc viņas teiktā, cilvēki palīdzību ar digitālo jomu saistītos jautājumos meklē ne tikai pilsētā, bet arī pagastu bibliotēkās.

Lai palīdzētu, arī pašiem jābūt zinošiem, norāda N. Krama, tāpēc darbinieki nemitīgi papildina zināšanas: “Ja apmeklētājs lūdz palīdzību, viņam ir jāpalīdz. Ja to nevari, neproti, bibliotēkā strādāt nevar, tāpēc arī mums ir nepārtraukta mūžizglītošanās. Izsniegt grāmatu ir viens, bet ta-

gad tas nav vienīgais pakalpojums, pēc kā cilvēki nāk uz bibliotēku. Šobrīd bibliotēka ir informācijas, izglītības un sociālā iestāde.”

Arī šajā ziemā bibliotēkā piedāvās datorprasmju kurss. Interese par tiem vienmēr bijusi un, cik noprotam, arī būs, atzīst N.Krama: “Dažbrīd liekas, ka nu jau visi būs pamatus apguvuši, bet, tiklīdz izsludinām grupu apmācību, vienmēr piesakās ar uzviju. Skaidrs, ka to nevajag jauniešiem, bet cilvēkiem gados, kuriem bibliotēka ir liels palīgs un atbalsts.” □

Bibliotēka aicina noklausīties lekcijas par motivāciju

**Trešdien, 27. septembrī,
pulksten 10.30 Valkā, novada
pašvaldības ēkā Beverīnas
ielā 3, Valkas novada Centrālā
bibliotēka interesentus aicina
uz lekcijas "Būtiskākais par
vieglu valodu" un "Motivācija
caur pašmotivāciju".**

Valkas novada Centrālās bibliotēkas sabiedrisko attiecību speciāliste Ance Andrejeva-Empele skaid-

ro, ka abas lekcijas ieteicams apmeklētiem, kuriem ir vēlme uzlabot savu produktivitāti un kvalitāti darbā, ikdienā un saskarsmē ar cilvēkiem.

Ar lekciju "Būtiskākais par vieglu valodu", kas ilgs aptuveni 90 minūtes, Valkā viesosies Vieglās valodas aģentūras speciāliste Irina Melņika. Viņa semināra klausītājus iepazīstīnās ar to, kas ir vieglā valoda un kādās ikdienas jomās tā

var noderēt ikvienam cilvēkam.

Savukārt lekciju "Motivācija caur pašmotivāciju" vadis psiholoģe, mediatore, pedagoģe, uzņēmēja, lektore ar 20 gadu pieredzi apmācībā un konsultēšanā Laila Majore. Pusotras stundas stāstījumā lektore centīsies parādīt dažādus paņēmienus, kā strādāt ar sevi, kur rast motivāciju un uzlabot savu darba vai ikdienas plānošanas produktivitāti. L. Majores lek-

ciju būs iespējams noklausīties, pieslēdzoties tiešsaistes konferenču platformai "Zoom". Interesentiem, kuri vēlas saņemt lekcijas saiti, lūgums sazināties ar novada Centrālās bibliotēkas vecāko bibliotekāri metodīki Aiju Ruditi, e-pasts aja.rudite@valka.lv.

Pēc semināra noklausīšanās varēs saņemt Valkas novada Centrālās bibliotēkas apliecinājumu. ☐

— Inga Karpova

Bibliotēku jaunumi

Lasītāju aptaujas rezultāti

No 17. aprīja līdz 31. maijam Mārupes novada bibliotēka aicina ārzemži aptauju, lai ižzinātu esošo un potenciālo bibliotekas lietotāju intereses, lasīšanas paradumus un pakalpojumu pieprasījumu, lai varētu izvērtēt bibliotekas pakalpojumus un plānot to attīstību.

- Galvenie secinājumi
- 40 no 186 respondentiem atbildējuši, ka bibliotēku Mārupes novada apmeklē reti vai nekad, kas saistīts ar bibliotekas pieejamību – atrašanās vietu, sasniedzamību (23%), apmeklējumu ierobežo arī darba laiki (22%). Galvenokārt tas attiecas uz Mācenīnas bibliotēku, kas norāda uz nepieciešamību nākotnē radīt papildu risinājumus bibliotekārō pakalpojumu pieejamībai Mārupes pagastā un pilētā.
  - Galvenie bibliotekas lietotāju interesējošie bibliotēku pakalpojumi ir grāmatas (90%), periodika (38%), grāmatu mainas skapis (35%), bibliomāts (35%), drukāšana un skenēšana (33%), kas liec-

na par nepieciešamību pārdomāt šo pakalpojumu pieejamību un trūkstošo ieviešanu. Skatot pasākumu veidus, tika noskaidrots, ka Mārupes novada bibliotēkā visvairāk (40%) interesētu izglītojoši pasākumi, savukārt Mācenīnas bibliotekā – meistardarbnīcas (51%).

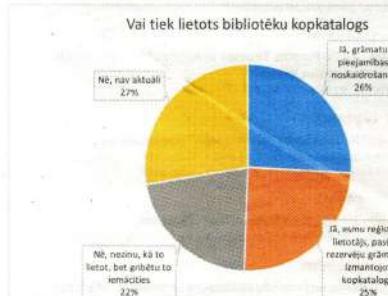
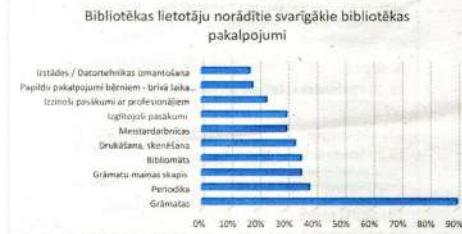
- Bibliomātu vēlāmās novietojumu vietas visbiežāk minētas trīs: pie Pīķu bibliotekas (36%), pie Mācenīnas bibliotekas (23%); pie Babītes bibliotekas (21%).
- Nepieciešams uzlabot bibliotekas lietotāju prasmes izmantot elektronisku kopkatatalogu, tādējādi lasītājiem dodot papildu priekšrocības un iespējas, jo patlaban 26% respondentu bibliotēku e-katalogu lieto tikai grāmatas pieejamības noskaidrošanai, savukārt 22% neizmanto nemaz, bet vēlētos to apgūt.
- Populārkie informācijas kanāli ziņu par bibliotēku noskaidrošanai ir Mārupes novada pašvaldības (turpmāk – Pašvaldība) mājaslapa www.marupe.lv (61%), tāpat arī saziņa ar bibliotēku (22%) un Mārupes novada bibliotēkas

Facebook lapa (16%), kas ieviestā šogad un kuras attīstīšanu un atpazīstamību var veicināt, veidojot papildu saturu, piemēram, kā respondenti minējuši, iepazīstinot ar grāmatu atsauksmēm.

- Bibliotēkas krājuma atjaunošanas un papildināšanas nepieciešamību apliecinā fakti, ka 40% respondentu grāmatas nepērk vai dara to loti reti, tātad bibliotēka lauj ievērojamai ietaupīt lasītāju finanšu līdzekļus. 50% grāmatas iegādājas tikai tad, kad pēc tām rodas vajadzība. Veidojot bibliotēkas krājumu, jāņem vērā, ka 99% respondentu lasīt latviešu valodā un pieaug angļu valodā lasīšo cilvēku skaits (38% respondentu, krievu valodā tie ir 20%).
- Aptaujas dalībnieki atzīst, ka bibliotēkas varētu būt vēl vairāk pasaikumu un pakalpojumu bērniem un jauniešiem (83% no atbildējušo skaita). Minēti vairāki priekšlikumi, kādas aktivitātes varētu ieviest, piemēram, bērnu grāmatu autoru iepazīšana, radošas darbnīcas, teātra pasaikumi, pasaku lasīšana, galda spēļu vakari un citi.
- Vairāk nekā puse respondentu izrādījuši interesi arī par pasākumu "Dzīvā grāmata" organizēšanu. Tajos varētu iepazīt aprūnāties ar ievērojamiem novadniekiem, mākslas, kultūras, sporta u.c. nozaru vai Pašvaldības iestāžu pārstāvjiem, kuru pieredze radītu izlaistītas grāmatas iespādu.

- Sprīzot pēc atsauksmēm, bibliotēkas strādā zinošas, laipnas un atsaucīgas darbinieces. Tieks piedāvāts papildināt krājumu ar grāmatām angļu valodā, literatūru jauniešiem no 16 līdz 25 gadu vecumam (kā arī vairāk no "Prometeja", "Helio" un "Lina" izdevumiem Mācenīnas bibliotekā), izvietot vasarā ieteicamās literatūras sakstu bērniem, palielināt jaunāko grāmatu pieejamību un grāmatu nodošanas/ sanemšanas iespējas arīšušās bibliotēku darba laikā, ko varētu išteidot ar bibliomāta starpnīcību.

Lasītāju aptaujas pilnie rezultāti atrodami: www.marupe.lv sadalā Kultūra/Mārupes novada bibliotēka Pīķos/Aptaujas.

Aicinām iepazīties ar jaunajiem bibliotekas lietosānas noteikumiem

2023. gada 1. augustā spēkā stājūsies jaunie Mārupes novada bibliotekas lietosānas noteikumi, kas ir aktuāli lasītājiem visās novada publiskajās bibliotekās (Pīķos, Babītē, Jaunmārupē un Spuciemā).

- Daži svarīgi punkti:
- Personu līdz 14 gadu vecumam bibliotēkā reģistrē, uzrādot personu apliecinotu dokumentu un iessniezot vienu no vecākiem vai personas, kas realizē aizgādību, rakstveida piekrīšanu (galvojums).
  - Lasītāja kārti izsniedz drukātā vai elektroniskā formātā (pēc lasītāja izvēles).
  - Lasītājam līdzjēmšanai izsniegt izdevumu maksimālais lietosānas termiņš:
    - 1) grāmatām un audiovizuālajiem
    - dokumentiem - 30 dienas;
    - 2) jaunieguvumiem un paaugstināta pieprasījuma un lasītavas krājuma izdevumiem – ne vairāk kā divus eksemplārus.

- 3) žurnāliem - 14 dienas;
- 4) lasītavas grāmatām (izsniedz tikai studentiem pētniecības nolūkos; jāuzrāda studenta apliecība) – trīs dienas.

- Kopējais izdevumu lietosānas termiņš nedrīkst pārsniegt divus mēnešus.
- Vienu apmeklējuma rezultātā līdzjēmšanai izsniedz:

  - 1) grāmatas un audiovizuālos dokumentus – ne vairāk kā sešus eksemplārus;
  - 2) žurnālus – ne vairāk kā desmit eksemplārus vai viena gada komplektu (neattiecas uz periodikas jaunāko numuru);

3) jaunieguvumus, paaugstināta pieprasījuma un lasītavas krājuma izdevumus – ne vairāk kā divus eksemplārus.

- Bibliotekas lietotāja pienākums: rezervētās grāmatas un citus izdevumus izņemt trīs darba dienu laiku, pretējā gadījumā rezervācija tiek anulēta.

Noteikumos iekļauta arī bibliotēkas telpu izmantošanas kārtība, tā attiecas uz citu Pašvaldības iestāžu vai vietējo nevalstisko organizāciju publisko saņēsmju rīkošanu.

Piedāvājam iepazīties ar noteikumiem Pašvaldības mājaslapā: www.marupe.lv sadalā Kultūra/Mārupes novada bibliotēka Pīķos.

Mārupes novada bibliotēka

Bibliotēkas kā pulcēšanās salīņas

"Mums nav ne skolas, ne bērnudārza, ne pasta un bibliotēka kļuvusi par kultūras salīnū," saka Zosenu bibliotēkas vadītāja Irene Prise. Lauku teritorijās, kur pēc administratīvi teritoriālās reformas notika vērienīgas pārmaiņas, bibliotēkām nākas veikt aizvien jaunas funkcijas.

SANDRA DIEZINA

Zosēnu bibliotēka ir viena no tām, kam uzticēta klientu apkalpošana un jāpienem dažādi maksājumi – komunālie, zemes nodokli un citi. Tāpat jāveic ikdiejas darbs – jāizsniedz grāmatas lasītājiem, jāriko pāsākumi.

Bibliotēkas vadītāja I. Prise stāsta, ka bibliotēkā ir ap pusotra simta lasītāju un daļa no viņiem izmanto vēl citus pakalpojumus. Bērnu pagastā esot ļoti maz, un viņi apmeklē izglītības iestādes Jaunpiebalgā, Vecpiebalgā, Taurenē un Dzērbenē. Grāmatas lasot arī tie bērni, kas vasarā atbrauc pie vecvecākiem, tāpēc nākas domāt par viņu piesaistišanu, tiek rikotas radošās darbnīcas. Šopavasar nosvinēti jurgi, un tagad mazā lauku bibliotēka mājo jauņais un gaīšas telpās. "Galvenais, lai cilvēki nāk un lasa. Tagad daudzās skolās vairs nav obligātās literatūras, bet vismaz daļā ir. Bērniem ir jālasa, nevis jāsēž telefons," tā Irene Prise.

Vairāk pienākumu

Arī Cēsu Centrālās bibliotēkas direktore Natālija Krama sarunā ar "Latvijas Avīzi" apliecinā, ka bibliotēkām uzticēto pienākumu skaits ir audzis – tagad tās

FOTO NO "LATVIJAS MEDIJU" ARHĪVA

Bibliotēkām uzticēto pienākumu skaits ir audzis, bet viena no galvenajām funkcijām – intereses veicināšana par grāmatām – joprojām aktuāla. Attēlā: lasītāju tikšanās ar rakstnieci Zani Nuts Cēsu Centrālajā bibliotēkā šā gada pavasarī.

pilda izglītības, komunikācijas, brīvā laika pavadišanas un sociālo funkciju. "Bibliotēkas ir kā tādas salīņas, kur saņemt daudzveidīgu pakalpojumu klāstu – pieju internetam, apmācības, konsultācijas, pasākumus," stāsta Natālija Krama.

Pavisam Cēsu novadā ir 25 bibliotēkas un astoņas no tām izveidoti klientu apkalpošanas centri (KAC). Tie atrodas pagastos tālu no pagastu pārvaldēm, un tiem pašvaldība deleģējusi klientu apkalpošanu. Iespējams, ka turpmākajos gados pēc pašvaldības ieteikuma šī funkcija tiks veikta arī citās publiskajās novada bibliotēkās.

"Pagastu bibliotēkas ir ļoti vajadzīgas. Ne visiem iedzīvotājiem mājās ir dators, interneta pieslēgums un nepieciešamās prasmes. Bibliotekārs apmāca cilvēkus, konsultē un palīdz, ne-

skatoties, vai ir izveidots klientu apkalpošanas centrs vai nav. Tā ir laba lieta, jo vienlaikus veicina arī bibliotēku apmeklētību," spriež N. Krama.

Tieši iedzīvotāju digitālo prasmju attīstība un digitālās plaisas mazināšana ir viens no darbības mērķiem, ko Cēsu Centrālā bibliotēka izvirzījusi savā stratēģijā 2023.–2027. gadam. Tas arī nozīmē, ka bibliotekāri nemītīgi jāmācās un jāapgūst jaunas prasmes un zināšanas.

Kopienas centri

Kuldīgas Galvenās bibliotēkas vadītāja Daina Girvaitē stāsta, ka Kuldīgas novada iedzīvotāji bibliotēku pakalpojumus var saņemt 26 vietās – Kuldīgā un Skrundā, kā arī novada 18 pagastos, vairākos no tiem bibliotēkām ir arī pakalpojumu sniegšanas vietas. So-

brīd nevienā no bibliotēkām neesot izveidots klientu apkalpošanas centrs, jo tādi pieejami Kuldīgā, Skrundā un Alsungā, taču daudzas no KAC funkcijām bibliotēkas tāpat veic, gan konsultējot par e-pakalpojumiem, gan esot kā starpnieki starp iedzīvotājiem un pašvaldību daudzos aktuālos jautājumos, piemēram, tā tas bijis, organizējot apkures balsttu pieteikšanu un risinot citus jautājumus.

"Pagastu bibliotēkas patiesām var uzskatīt par kopienas centriem, tā ir vieta, kur ļaudīm pulcēties, pilnveidot digitālās prasmes, gūt pilnvērtīgu informāciju par lokālās kultūrvides mantojumu, kā arī saņemt galveno pakalpojumu, kuru var gūt tikai bibliotēkās – bez maksas piekļuvi grāmatām, presei, informācijai. Pēdējā laikā mūsu bibliotēkas aktīvi iesaistās arī citās iniciatīvās – gan viedo ciemu aktivitātēs, gan demokrātijas izpratnes veicināšanā," stāsta D. Girvaitē.

Vai bibliotēkām deleģēto funkciju skaits varētu pieaugt? Cēsu Centrālās bibliotēkas direktore N. Krama spriež, ka nedrikst visu uzkrāut bibliotēkām. Ja bibliotēka izpilda visas funkcijas, tas jau esot daudz. Turklāt ne mazums atkarīgs no bibliotēku darbiniekiem, cik viņi ir atvērti pasākumu organizēšanai, sadarbībai ar skolām, klientu piesaistīšanai. Papildus vēl jāveic novadpētniecības darbs. Nulekā Cēsu Centrālās bibliotēkas sistēmai pievienojusies arī Neredzīgo biedrības bibliotēka, kas tagad pārdēvēta par Valdemāra bibliotēku, un tas nozīmē plašākas iespējas klientiem, tostarp digitālo grāmatu pieejamību.

Avots: Latvijas Avīze

Datums: 25-09-2023

Kas notiek pie bibliotēkas?

Iedzīvotāji uzdevuši vairākus jautājumus Kuldīgas bibliotēkai.

Grāmatu kaste

Kāda lasītāja pamānījusi, ka Kuldīgā grāmatas var nodot, bibliotēkā neieejot – ieliekot tās speciālā kastē netālu no durvīm. Vai to kāds izmanto, un vai mest grāmatas ir laba doma?

Atbild Kuldīgas bibliotēkas vadītāja Daina Girvaitē: „Grāmatu kaste te ir jau kopš 2011. gada. Cilvēki mums ir jautājuši un uztraukušies, vai, grāmatas metot, tās nebojā – neapdauza stūrus, nesašķikā vākus. Bet apdauzīt nevar, iekšā ir elastīgs polsterējums – audums un īpaša kustīga konstrukcija, kas nodrošina to, ka iemetot grāmatas nekādi netiek apskādētas. Mums prieks, ka cilvēki kasti tiešām izmanto, – pēc brīvdienām tā ir pilna līdz augšai. Lielais pluss ir tas, ka grāmatu var nodot kaut vai nakts vidū vai brīvdienās. Ja vajag tikai nodot, droši var mest kastē.

Vēl mums jautā, kā tad mēs zinām, kas tur iemetis. Katrai grāmatai ir sava svītrkods, un pēc tā uzzinām lasītāju. Laipni aicinām tos, kuri loti ilgi grāmatas nav nodevuši: ja arī nekādi neiznāk uz bibliotēku atnākt, lai droši met grāmatas kastē – neviens viņus nerās, nemeklēs un soda naudu nepiedzīs. Vienīgi ir loti, loti liels lūgums, lai cilvēki kastē nemet tās grāmatas, kas nav no bibliotēkas. Daži met iekšā personīgās un sev nevajadzīgās grāmatas. Ir bijušas pat sapelējušas, saplēstas. Ja kāds taisa remontu, ja miris radinieks, tad daži uzskata, ka visa mājas bibliotēka jāsamet kastē. Nu, noteikti nē! Ja radusies vajadzība no grāmatām atbrīvoties, bet liekas, ka tās ir vērtīgas un var būt noderīgas citiem, tad jānāk uz bibliotēku vai jāraksta mums e-pastā. Mēs piedāvājumu izskatām, reizēm kaut ko paņemam, reizēm ne – ir noteikumi, pēc kuriem vadāmies. Var arī nest uz grāmatu apmaiņas punktu, kas atrodas bibliotēkas iekšpusē. Tur cilvēks savas grāmatas noliek, un kāds cits tās panem. Bibliotēkā tās netiek pienemtas.”

Āra lasītava

Pie bibliotēkas grāmatas stāv plauktos zem klajas debess. Vai tās nesalīst, un vai tās kāds lasa?

D.Girvaitē: „Āra lasītava ir trešo gadu. Doma to izveidot radās pandēmijas laikā, kad cilvēki nedrīkstēja uzkavēties telpās. Tad aicinājām, lai paņem grāmatu vai žurnālu lasītāvā un skaistā laikā pasēž ārā. Tur var arī pieslēgties publiskajam internetam. Tagad āra lasītavai ir simboliska nozīme, bet redzam, ka cilvēki tur sēž. Loti priecājamies, ka soliņus bieži izmanto jaunās māmiņas. Katru vasaru tur bijuši daži pasākumi: dzejas lasījumi, tikšanās ar rakstniekiem.

Par grāmatām āra plauktos nevajadzētu uztraukties, jo tās nav no bibliotēkas krājuma. Tur ir norakstītās, ir žurnāli, kas vairāk izpilda dekoratīvu funkciju, rada noskaņu, bet tos vēl var paspēt izlasīt. Ja kāds arī paņem, tas nekas. Tur var būt arī lasītāju grāmatas, kas atnestas uz apmaiņas punktu. Ja kāds uztraucas, ka grāmatas saliedējam, nav jau tā, ka neviens nepieskata: pa nakti tās nesam iekšā, no rīta izliekam atpakaļ.”

Laila Liepiņa

Aktivitātes novada bibliotēkā septembrī

**"Dzeja elpo" – tāds moto
šogad dots Dzejas dienām
Latvijā.**

Uz Dzejas dienu pasākumu "Palikt pašai" – tilšanos ar Ingu Gaili Madonas novada bibliotēkā aicinām visus interesentus 15. septembrī plkst. 17.00. Tā būs saruna par dzejas elpas sajūsanu, sadzirdēšanu, "par tumsas maiņu un rita spēku, par vienkāršību, dušu un ugunsgrēku."

Inga Gaile dzimusi Rīgā, studējusi Latvijas Kultūras akadēmijā. Dzejniece, rakstniece, dramaturge, režisore, Sieviešu *stendapa* komēdijas grupas dibinātāja un dalībniece, Latvijas PEN vadītāja. Viņa ir aktiva sieviešu tiesību aizstāve, nebaidās runāt par sa biedrībā neerētām tēmām un pie redzēm.

"Laiks biji iemīlējies", "Raudāt nedrīkst smieties", "Kūku Marija", "Migla", "Lieldienas" un "Nakts" – autores dzejas grāmatas, kas iznākušas kopš 1999.

gada. "Vai otrā grupa mani dzīrd?" (2014) – dzejas grāmata bērniem. Viņas dzejoļi tulko ti lie tuvi ešu, angļu, zviedru, vācu, bengālu, spānu un igauņu valodās, piedalījusies Starptautiskos literatūras festivālos.

Rakstnieces romānu klāstā varam minēt grāmatas: "Stikli", "Neredzamie", "Skaistās", "Rakstītāja", "Jaukumijs". Iznācis stāstu krājums "Piena ceļi", iestudētas lugas gan Ģertrūdes ielas teātri, gan DDT, veidoti lajumji, dzejkoncertu ieraksti.

Darbos atspogulojas sieviešes jūtu pasaule, priekšstatu, aizspredu mu, uzdrošināšanas, neklusešanas tēmas, viņas dzejā poētisms un manifesti, emocijas un tiesums savījas vienā veselumā, mudinot spriest līdzi, pierkrist vai strīdēties preti.

Saņēmusi O. Vācieša, K. Elsberga, A. Dagdas, J. Baltvilka prēmijas, Latvijas Literatūras gada un Lielās lasītāju balvas.

Laipni aicinām atrākt un ie-

klausīties! Tā būs tikšanās VKKF atbalstītā projekta "Iepazīstam: Rakstnieka piezīmes. Dzeja" ietvaros.

Šī projekta ietvaros Dzejas dienu nedēļā 14. septembrī jauniešiem plānota muzikāla tikšanās ar jauno dzejnieku Čaku Veidenu, kuri ir ari mūzikis un daudzu dziesmu tekstu, kurās pābijušas ari radio topu virsotnēs, autors. 5. oktobri gaidīsim vienību Janu Egli, 13. oktobri – Annu Rancāni.

Dzejas dienām veltītas dažādas aktivitātes ari novada bibliotēkās, aicinājums sekot aktuālajai informācijai sociālajos tīklos!

Septembrī uzsāksim realizēt Vidzemes plānošanas reģiona atbalstīto projektu "Stipri garā, stipri darbos", aicinot 3 kultūras nozaru – bibliotēku, kultūras namu, muzeju – reģiona vēsturiskās zemes novados: Madonas, Alūksnes, Cēsu, Gulbenes, Limbažu, Smiltenes, Valmieras, Valkas, kā ari Varakjā-

nu novadu iestāžu darbiniekus uz apmācību nodarbibu – Ie dvesmojošo dienu kopā ar Ievu Adamss 27. septembrī Madonas bibliotēkā.

Notikuma cikla "Latviešu grāmatai 500" ietvaros ar Latvijas Nacionālās bibliotēkas atbalstu un Kultūras ministrijas piešķirto finansējumu tiks uzsākta virtuālās izstādes izveide par novadpētniekiem – grāmatizdevējiem sadarbiā ar Madonas novadpētniecības un mākslas muzeju un virtuālās izstādes "Grāmatas gadsimta pieturā – Madonas bibliotēkā" izveide.

Šīs un citas izglītojošas lekcijas novembrī ikvienam interesentam piedāvāsim seminārā "Grāmatu un ideju izplatīšana un izdošana".

Septembrī aicinām aplūkot izstādes: bibliotēkas konferēcu zālē skatāma J. Simsona Madonas mākslas skolas audzēķu mācību darbu kompozīciju veidotā izstāde "Daba iedvesmo" –

Pētījums. Stilizācija. Interpretācija. Raksti.

Uzzinu lasītāvā iekārtota izstāde "dzejoļi lasāmi no riņiem/ pat ja naktis uzrakstīti/ tad tie izmirdz/ zvaigznes un sauli reizē /U. Ausēklis/"

Abonementā skatāmas 2 izstādes: "lapa man teica – es esmu zeme, zeme teica – es esmu tu" – dzejnieci, rakstnieci Andrei Manfeldei – 50;

8. septembrī – Starptautiskā rakstpratības diena. Ieraksti Madonas novada bibliotēkas viesu grāmatā un autogrāfi bibliotēkas grāmatas.

Bērnu literatūras nodaļā aicinām aplūkot trispadsmitgadiņā Mārtiņa Melderā gatavoto apsveikuma kartīšu izstādi – gan darbiņu, gan fotogrāfiju veida.

**Informāciju apkopoja
DAIGA PUKITE,
MNB metodiskā darba
vadītāja**

Avots: Madonas Novada Vēstnesis

Datums: Septembris-2023

Staiceles bibliotēkā tikšanās ar dzejnieci Maiju Laukmani

Ar Dzejas dienu pasākumu Staiceles bibliotēkā aizsākās Staiceles radošo sieviešu kluba *Stazele* un Valsts kultūrapitāla fonda finansētais projekts *Tikšanās cikls «Daba bērnu literatūrā»*. Ar Staiceles pamatskolas bērniem un bibliotēkas lasītājiem tikās dzejniece un rakstniece Maija Laukmane. *Āboli bolās* – tā sauc gan mūsu pasākumu, gan viņas pirmo, bērniem veltīto dzejas grāmatiņu. Tā ieguva arī Ojāra Vācieša balvu. Pasākumā tika skandēta ne tikai dzeja autorei, bet bija arī saruna par vārdu nozīmi. Bērniem atraktiivi tika sniegti izpratne par alfabēta burtiem, pozitīvo domāšanu. – *Slikts vārds sāp, bet ir vārdi, kas palīdz piecelties!* – sakā dzejniece. Diskusijā izkristalizējās, ka dzeja ir proza īsos vārdos. La-

Dzejniece Maija Laukmane (no kreisās) ne tikai skandēja dzeju, bet arī sarunājās ar klātesošajiem par vārdu nozīmi

sītajā dzejolī *Sveiks, kā klājas?* M. Laukmane atklāja šodienas telefonu ēras problēmu un deva padomu mūsu jauniešiem:

– *Veltiet laiku dzīvošanai, atrodiet to, lai satiktos ar draugiem, parunātos! Cieniet*

un miliet savus skolotājus, jo viņu ieguldījumu jūsu izaugsmē saprātīsiet tikai pēc gadiem!

Anita STROKŠA,

Staiceles bibliotēkas vadītāja

Salacgrīvas bibliotēkā viesojās dzejniece Gunta Ristameca

Salacgrīvas bibliotēkā Dzejas dienu pēcpusdienā viesojās dzejniece Gunta Ristameca no Staiceles, kura bija paņēmuši līdzīgi mapīti *Ar Sauli melnā mugursomā* ar saviem vēl neizdotiem darbiem. Dzīvesprietīgā, pozitīvā un talantīgā Gunta ar savu dzīvesstāstu, kas vijās cauri viņas dzejas rindām, mūs iedvesmoja un kārtējo reizi atgādināja, ka dzīvē viss ir iespējams. Ar uzņēmību, gribasspēku, tuvo cilvēku atbalstu sapņus var piepildīt jebkurā vecumā.

Gunta ir mācījusies *Literārajā akadēmijā* pie pasniedzējiem Ingas Gailes un Ronaldā Brieža. Pati atzīst, ka tieši laiks tur viņai līcis uzplaukt kā personībai ar pasašas viedokli un pārliecību par sevi ne tikai dzejas rindās, bet arī ikdienas dzīvē. Kāpēc Saule melnā mugursoma? Uz šo jautājumu kopīgi meklējām atbildi, iepazīstot

gan Guntas personību, gan viņas daiļradi. Variācijas un simboliskās nozīmes bija dažādas, bet katram savas.

Paldies visiem dzējasmīliem par jauko kopābūšanu *Dzejas dienās 2023!*

Diāna GEDERTA,
Salacgrīvas bibliotēkas
vadītājas vietniece

Staiceliete dzejniece Gunta Ristameca, tiekoties ar interesentiem Salacgrīvas bibliotēkā, apliecināja, ka dzīvē viss ir iespējams

DZEJOĻU KOPKRĀJUMA "Zemgales vācelīte 2023" autori

FOTO: RAIMONDS SUBATOVIČS

Atvērta "Zemgales vācelīte 2023"

Norisinoties ikgadējām Dzējas dienām, Jelgavas kultūras nams aizvadīti dzējoļu kopkrājumi – "Zemgales vācelīte 2023" atvēršanas svētki.

Šogad atvērām jau 17. dzējas kopkrājumu, tajā publicēti 42 autori, darbi par dažādām tēmām: mūzām plaukstošo mīlestības tēmu, dabu un gadalaikiem, savstarpējām attiecībām. Tāpat autori turpina rakstīt par Latviju, savām dzimtajām pilsētām, sajā gadā piedziņotajiem. Vispāriem dziesmu un deju svētkiem. Dzējas atspogulojas ar kara téma, Latvijas brīvība, politika u. c. Katrs dzējnieks ir individuālitāte, personība, par to liecina autoru darbi. Katrs ir atšķirīgs ar savu snicgumumu, emocionālo gammu, spēju uzrunāt lastājus.

Krājums jau 17. gadu top Jelgavas Latviešu biedrības dzejnieku kluba "Pieskāriens" pasārnē. Katru gadu dzējas mēnesī septembrī aizvadām ar krājuma "Zemgales vācelīte" atvēršanas svētkiem, tā ir tradīcija, kuru never lauzt. Nākamgad svinēsim 18. dzimšanas dienu, tādēļ gatavoties jāsāk jau tagad.

Dzejnieku klubu "Pieskāriens" va-

Pasākuma piedalījās un brīvpārtīgi pārīdzēja Jelgavas novada Svetes pagasta jaunieši. Pasākumu finansiāli atbalstīja Jelgavas valsts pilsētas pašvaldības iestāde "Kultura", Jelgavas Latviešu biedrība, biedrība "Zariņ & Co", SIA "Top Food", Rita Vectirāne, Juris Strods, Ilga Antuža, Baiba Rivža, Modris Jansons, Roberts Šleglemlīhs, Jānis Belovs, Melita un Juris Zariņi. **Sirsniņš paldies** SIA "Viktoria B" (konditoreja "Silva") ipašniekiem Rihardam un Sandrīl Blūmāniem par gardajiem klingeriem, SIA "Simon" (drukas darbnīcas "CopyPlus") vadītāji Agnese Rudzītei par drukas pakalpojumiem, afišām un ielūgumiem. Informatīvais atbalsts – laikraksts "Zemgales Ziņas".

du jau sešus gadus, un ik gadu man ir joti nozīmīgi daivināt dzejniekiem šos skaitos dzējas svētkus. Pirmais krājums manā vādiņā tika izdots 2018. gadā – Latvijas dzimšanas dienu, tādēļ gatavoties jāsāk jau tagad.

Dzejnieku klubu "Pieskāriens" va-

mūsu Latvijai. Neskatoties uz dažādiem notikumiem pasaule – pandēmiju, karu Ukrainā un citiem –, "Zemgales vācelīte" turpina dzītot. Varam būt lepni pārstāvēt savu milo Zemgali un citus Latvijas novadus.

Šī gada krājuma vāka foto uzņemts Vispārejós dziesmu un deju svētkos. Krājuma noformējums arī pēc vairākiem gadiem atgādinās, ka tas izdots 2023. gadā, atzīmējot Latvijai lielākos dziedāšanas un dejošanas svētkus. Krājumā izlaistās arī dziesmu svētkiem veltīti dzēzījumi.

Pirma reizi "Zemgales vācelīte" publicējušās divas autore: Ārija Alksne-Evarsons un Dagnījs Gudriķe. Mūsu pulkā pēc vairāku gadu pārtraukuma atgrīzūs Ivars Kārklinš, Velgās Petričenko, Zane Indriksone, Laimīda Vištārte un Jānis Lūciņš. Savukārt visus septiņpadsmit gadus krājumā publicējušies Rasma Urtāne, Brigitā Kārklinna, Sarmīte Gausīna-Elksne, Maija Kērpe-Dūze un Vera Roje.

Krājums sāk galu pulcējis dzejnie-

jā. Ikgadējī krājumu dāvinām vi-

sām Jelgavas valsts pilsētas bibliotē-

kām. Tāpat krājumā tiek dāvināti

bibliotekās citviet Latvijā.

Atvēršanas svētku pasākumā "Zemgales vācelītes" autors sveicās

Jelgavas valsts pilsētas domes priekš-

sēdētāja vietniece Rita Vectirāne,

novēl autoriem daudz radošu izpaus-

mu un iedrošinot rakstīt arvien jaunu

dzesjas darbus, priecejot klausītājus,

un pēc gada satikties jau krājuma

pilngadības pasākumā – 18. krājuma

svētkos. Pilnētās bibliotekas vadītāja

Lāsma Zarīna akcentēja, ka "Zemgales vācelīte" joprojām ir lasītāka grāmata Jelgavas bibliotekā. Jelgavas valsts pilsētas pašvaldības iestādes "Kultura" kultūras darba speciālisti

Santa Sile savā runā atzīmēja, ka Jel-

gavas kultūras nams ir mājvieta da-

žādiem kultūras pasākumiem, taču

dziesjas joma tie ikgadēji ir "Zemgales vācelītes" atvēršanas svētki, kas tur-

rina pulcēt dzejniekus un klausītājus

no dažādām Latvijas vietām. Tāpat

sirsniņš vārdus un iedrošinājumu

turpināt rakstīt krājuma autori saņē-

mai no Jelgavas Latviešu biedrības

vadītāja Gunāra Kurlovīcha, Jelgavas

domes deputāta un Nodarbinātības valsts aģentūras Jelgavas filiāles vadītāja Aigara Rubļa, LBTU profesores,

LZA akadēmikēs Baibas Rivšas un

SIA "SIMON" (drukas darbnīcas "CopyPlus") pārstāvēs Lauras Up-

males, Sveiciens svētkos tika saņemts

ari no Ģederta Eliasa Jelgavas vēstu-

res un mākslas muzeja.

Krājuma atvēršanas pasākumā bija iespēja klausīties autoru dzēzījā. Ar muzikāliem priekšnesumiem prieceja dziedātāja Rita Staune-

-Doniņa, mūziķis Juris Zariņš, jau-

nās izpildītājas Rēzija Anna Jaseviča

un Gerda Mikīte.

Paldies autoriem, kas paliek uz-

ticīgi dzejnieku klubam "Pieskā-

riens", turpina rakstīt un publicē-

ties krājumā, priece ar saviem lite-

rārijiem darbiem, tādējādi bagāti-

not mūsu valodu. Paldies lasītājiem

un klausītājiem, kas ikdienu ap-

meklē dzejnieku klubā dziesjas pasā-

kumus. Jūs mūs iedvesmojat turpi-

nat rakstīt, doties uzstāties skolās,

bibliotekās un kultūras namos un

izdot arī savus dzējoļu krājumus. ■

— Jānis Zariņš, dzejnieku kluba "Pieskāriens" vadītājs

RITA VECTIRĀNE

JĀNIS ZARIŅŠ

RASMA URTĀNE

JURIS ZARIŅŠ

RITA STAUNE-DONIŅA

RĒZIJA ANNA JASEVIČA

GERDA MIKĪTE

Grāmata par teātra tradīcijām Ogrē

2023. gads ir Ogres teātra 95 gadu jubilejas gads. Par godu šim notikumam izdevniecībā «Laika grāmata» klajā nācis teātra zinātnieces Ieva Rodiņas pētījums, kas izseko teātra spēlēšanas tradīcijām Ogres pilsētā un tās apkaimē vairāk nekā gadsimta garumā. Sestdien Ogres Centrālajā bibliotēkā notika ilgi gaidīta izdevuma atvēršanas svētki – «Teātris Ogrē».

«Izaudzis no vietējo kultūras personību iniciatīvas, kopības sajūtas un misijas apziņas, dibināts pirms vairāk nekā 90 gadiem, Ogres teātris 2020. gada rudenī ieguva pilsētas teātra statusu. Tas kļuva par iemeslu pētījumam par šā teātra vēsturi un ceļu no atsevišķām entuziastu organizētām brīvdabas izrādēm 19. gadsimta beigās līdz pat reģionālam repertuārē atrim 21. gadsimtā,» grāmatas ieceri komentē autore Ieva Rodiņa.

Grāmatas «Teātris Ogrē» struktūru veido trīs daļas. Pirmā no tām izseko Ogres teātra vēstures procesiem, būtiskākajiem notikumiem un personībām, kas ilgāku vai īsāku laiku darbojušās šajā teātrī, – no leģendārā aktiera Gunāra Cilinska, kurš skatuves gaitas iesācis uz Ogres Kultūras nama skatuves, līdz pazīstama-

jiem režisoriem Kārlim Āderniekam, Kārlim Pabrikam, Olģertam Dunkeram, Kārlim Valdmānim, Margai Teterei-Valdmanei, Jānim Kaijakam u. c. Otra grāmatas daļa veltīta Ogres teātra aktiertrupai 21. gadsimtā, ļaujot tuvāk iepazīt māksliniekus, kuri veido teātra seju mūsdienās. Savukārt trešajā daļā apkopota Ogrē iestudēto izrāžu hronika, kas ļauj aptvert teātra spēlēšanas tradīciju noturību vairāk nekā gadsimta garumā.

«Grāmatu «Teātris Ogrē» var gan lasīt kā vēsturisko pētījumu, gan izsekot arī ansambļa aktieru likteņiem, kas raksturoti tekstā un fotoattēlos. Katrā ziņā šis izdevums ar ļoti bagātu faktu materiālu ne tikai stāstīs par skatuves mākslas attīstību cauri laiku lokiem, bet apliecinās arī izrāžu veidotāju un lomu tēlotāju nopietno un uzticīgo teātra milētību,»

Autore Ieva Rodiņa grāmatas atvēršanas svētkos

atklāj grāmatas redaktore teātra zinātniece Gundega Saulīte.

Teātra zinātniece Ieva Rodiņa absolvējusi Silvijas Radzobes vadīto teātra zinātnes bakalaura (2011) un maģistra (2013) kursu, 2020. gadā Latvijas Universitātē ieguvusi doktora grādu, aizstāvot disertāciju par tēmu «Eduarda Smilga režija un modernisms (1920–1945)». Paralēli zinātniskajam darbam autore ir Ogres teātra vadītāja un izrāžu radošā direktore, tādēļ grāmata piedāvā pietuvinātu skatupunktu uz Ogres teātra radošo procesu vēsturē un šodienā. ●

LGB atvēra kopdarbu par fotogrāfu un gaišreģi Eiženu Finku

Novada Grāmatu svētkos Limbažu Galvenajā bibliotēkā (LGB) notika Jura Visocka un Pāvila Raudona jaunās grāmatas *Finks un sārgēngelis*. Zibsnis (izdevis apgāds *Jumava*) atvērāna. Kā zināms, Eižens Finks bija fotogrāfs un gaišreģis, sapņu tulks, medijs, kura biogrāfijā ir arī ieraksts par Limbažiem. J. Visockis, kuram mēdzot jautāt, kāpēc kā grāmatizdevējs pats pievērsas rakstīšanai, atgādināja, ka arī viņa saknes ir Limbažu novadā.

— Katru gadu esmu piedāļies grāmatās kā neredzamās frontes karavīrs, šobrīd top izdevumu par Latvijas basketbolu. Pirms vairākiem

gadiem Finks «Jumavas» plauktos nāca kar to, ka Boriss Raudins bija savācīs visu, kas par gaišreģi atrodams Latvijas laika presē. Šī grāmata piedzīvojums vairākus izdevumus. Tas bija viens impulsa zars pievērsties jaunajam darbam, — atklāja J. Visockis. Piemītējā grāmatā atrodami tiešām interesanti fakti, kau vai tāds, ka Finks pēc kara, būdams klībs, izklaidēja kaimipus, stāgājot pa virvi. Otrs impuls — 2010. gadā iepazinies ar P. Raudoni un īstenojusi mērķi izdot 10 grāmatas Latvijas jaunatnei par vietējām legendām. Tad arī J. Visockis sacījis kolēgim — būtu kāda tēma, kurai abi varētu kerties klāt, jo blakussarunās jau bija izskanējis mistiskās personības — Finka — vārds.

Pirmais signāls, kas grāmatizdevējam līcis sēsties un rakstīt, bijis, kad kārtējo reizi šķirstījus esošo izdevumu par gaišreģi un pēkšņi izlājis, ka kāds no slavenās Preses balles lieciniekiem par visu pagriež mazliet citādāk (to vietu pēc tam gan vairs neesot atradis). Runa ir par to, ka Emīlija Benjamīna rīko balli, un Finks viņai pareģo mīrsānu nabadību utt. Liecinieks apgalvo, ka tā nebija. Finks esot stūrī zliejis, E. Benjamīna grozījuses pa priekšu. Pēkšņi nez no kurienes parādījusies veca čigāniete, kura esot teikusi šos

vārdus. — To izlasot, viss sagriežās un parvērās. Tajās dienās, kad negriebīgi sēsties klāt, kāds man teica: "Juri, ej augšā, iededz sveci un raksti!" Vajadzēja iekļūt arī Finka pasaule, jo daudzas lappuses esmu uzrakstījis "es" formā, būdams it kā viņš. Ceru, ka īpaši neesmu kļūdījies. Vispirms bijusi doma izdevumā aptvert visu gaišreģa dzīvi, bet teksta saradības tīlā daudz, ka tagad ir sākums vilcienā un beigas turpat. J. Visockis atgādināja faktu par Finka dzīmšanas vietu šajā transportlīdzeklī starp Vilju un Žitomiru. Grāmatas autori pievērsušies sava varoņa biogrāfijai, sākot ar grūtu bērnību kā bārenim pie audzēcākiem, darbošanos celojošajā cirkā (J. Visockis domā, ka tas varējis atrasties starp Limbažiem un Vālmienu), kritienu, par ko liecina klibā kāja. Tālāk ir stāsta par Johānu Sarkangalvi, pie kura Finks gājis fotomācībā. Tad nāk Rīgas gadi, apprečēšanās ar Anne Dreimanī, bērnu dzīmšana, karjera. Pirmais pasaules karš, bēgļu gaitas, Harkovas posms, Azerbaidžāna. Grāmatizdevējs atzīmēja, ka Finkam bijuši arī paredzējumi, kas nepiepildījās. — Finks ir teicis, ka katrs var būt gaišreģis, tikai jāievēro disciplīna. Es nevaru atšķirt, kas tā ir, un diez vai kāds no mums var būt viņš, bet priekšnojautas par kaut kādām situ-

Pāvils Raudonis (sēž no kreisās) un Juris Visockis sniedz autogrāfus savā jaunajā grāmatā par Finku

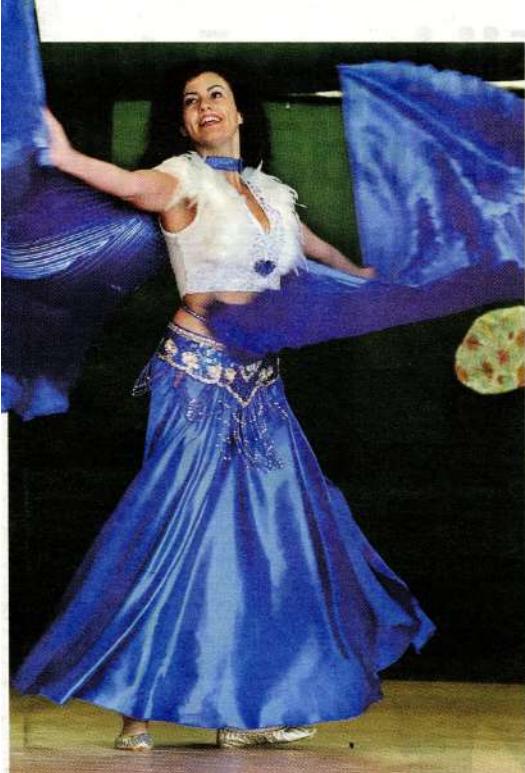
Cirks avīzēs līcis reklāmas, un reiz uz to bijis uzaicināts fotogrāfs J. Sarkangalvis no Valmieras. Kā ar magniju aizdedzināts zibsnis, tā Finks pārsteigumā nokritis no virves arēnā, un tur viņu sabradājuši zirgi. Fotogrāfs bijis godavīrs un nēmis jaunekļi par mācekli.

P. Raudonis sacīja, ka Finks varēja parāgot lielos vilcienos, tāču liktenis jebkurā bridi spēja mainīties. — Daži no pareģojušiem, piemēram, ka latviešu tauta attīgs savu brīvībi un būs liktenīgi pavērsieni tajos gados, kad gadskaitī rakstīsies no abām pusēm vienādi, ir absolūti piepildījusies. 1991. gads, kad Latvija atgava neatkarību, un 2002., kad iestājāmies NATO. Tāpat ir paredezumi, uz kuriem vēl jāgāda. Grāmata jāņem un jāizlasa, mēs jau visu neizstāsīsim. — uzsvēra viesis. Auditorija bija arī klausītāji, kuri izdevumu jau iepazinuši. Turpinājumā klātesošie varēja grāmatas autoriem uzdot jautājumus. Saņēmuši intereseja, vai Finka dzīmata ir turpinājums, tāpat tas, kā ir radīt grāmatu divatā, utt. Paši autori atgādināja, ka rakstījuši šo darbu biogrāfiskajā magiskā reālisma stilā.

Iļvas BIRZKOPES
teksts un foto

P.S. Auseklīm uzrakstīja limbažniece Irīna Noriņa, atsaucoties uz Grāmatu svētkos uzzināto informāciju par Finku.

— Pēc oficiālās daļas man bija saruna ar grāmatizdevēju Juri Visocki. Sapratu, ka viņem nav informācijas, nav versiju par Finka dzīvi Limbažos. Pēc tam aizsūtīju izdevējam dažus datus un kopijas no Limbažu ev. lut. draudzes baznīcas grāmatas (iesvētītis Limbažos 1903.g., iizzina, ka devies no Limbažiem uz Rīgu 1905. gadā), par māju, kur varbūt dzīvojis Finks, par skolu, kur iespējams, viņš mācījies, kas saskan ar paša gaštreģa rakstīto autobiogrāfiju. Finks ir Limbažu luterānu vācu draudzes sarakstos. Nav taču tā, ka no dzīmšanas 1885. gadā līdz 1905. gadam, kad viņš atstāja Limbažus, kaut pa vidu mācījās Vālmerā pie Sarkangalvja, Finks dzīvotu krūmos... Viņa ģimene tika aplābāta vācu kapos Rīgas ielā. Tas daudziem nav zināms, tikai tiek tiražētas vecās versijas. Kad pēc dažām dienām un informācijas saņemšanas man atkal piezvanīja grāmatizdevējs un mēs visu pārrunājām, viņš kļuva domīgs. Bet dzīve rīt tālāk! — skaidroja vēsturniece.

NATĀLJA IR PARĀDĪJUSI publiski, ka austrumu dejas motivs var iekļaut Ralfa Rubena dziesmu "Cik labi tu šovakar izskaties".

Mums ir paveicies satikties," stāsta Natālja.

Vai ir iespējams notevēt, dejojot austrumu dejas? Natālja teic, ka sākumā, jo tad ķermenis ir tādā kā ūku stāvoklis, bet vēlāk atgūstas. Natālja uzskata – lai saglabātu slaidu figūru, pirmkārt, ir jāpārskata savu ēšanas un miegu režīms. Par sevi viņa teic: "Man vajag naktsmieram veltīt astoņas stundas. Es guļ daudz. Savukārt ēdienskartē man nekā treknā. Arī negaršo. No miltu ēdienuem ari izvairoš. Toties no saldumiem gan neatkarīgi."

Katra sekunde ir svarīga

Natālja pati ar austrumu dejām "uz tu" ir jau septītos gadus un visu šo laiku uzstājas gan kā solo deejotāja, gan deejot ar grupu. Ja saņem piedāvājumu, to izvērtē. Viņai patīk uzstāties, ja nav jādodas pārāk tālu no mājām un ja pasākums atbilst Natālijas gaumei. Ir uzstājusies gan publiskos, gan privātos pasākumos, piemēram, ir aicināti dejet kāzas.

Deejotāja viņai ir vajasprieks, sirdsprieks, kas sniedz laimes sajūtu. "Tas nav, lai pelnitu. Man ir citi ieņākumi avoti," skaidro Natālja.

Viņai patīk ari eksperimenti, austrumu dejas horeografijs pieļietojot latviešu autoru estrādes dziesmām. Tā tapa spārnota deja Ralfa Rubena "Tranzīta" dziesmai "Cik labi tu šovakar izskaties". Šovasar Natālja šo deju izpildīja Bejavas pagasta svētkos, kur to nofilmēja "Dzirkstele", lai popularizētu

ierakstu sociālajos tiklos. Natālja zina, ka Ralfs ir redzējis dejojumu. Par to ir devis ziņu viņas dzivesbiedram Anatolijam. Šo dziesmu Natālja izdejo, būdama skaistā, zila tērpā. Un viņai patiesām tūr ir spārni vārda tiešā nozīmē. Natālja skaidro, ka šie spārni ir austrumu deju atribūts.

"Man patīk temperaments dejās, ugunigums," saka Natālja. Tājā pašā laikā viņa akcentē, ka vienlidz liela sarežģības un slodzes pakāpe ir, ja tiek izpildīta līgana, leņķe. "Ir jādomā līdzīgi visu laiku, jājūt savu muskulatūru, jāpārvalda tā. Katra sekunde ir svara," viņa stāsta.

Austrumu dejā iipaša nozīme ir vēderām. Jāprot to zibenigi paslēpt ar pareizas elpošanas palīdzību. "Ja nepareizi elpo dejotāšanas laikā, var rasties sāju sajūtas. Man ir par to teikuši. Man sāja ziņā nav bijis problēma, bet zinu gadījumus. Nedrīkst aizturēt elpu, jāelpo ir visu laiku," saka Natālja.

Viņai vēlas turpināt pilnveidoties kā deejotāja. Austrumu dejās ir joti daudz dažādu novirzenu un kāram ar sāvs nosaukumus. Natālja iet vidusceļu starp šiem visiem novirzieniem. Un tas ir viņas pašas ceļš. Kā deju skolotāja Natālja savu mīju saskata sieviešu iedrošināšanā atklāt un dejā parādīt savu skaistumu, savu seksualitāti. Ziņelniecēm tas nenākas viegli. Natālja uzskata, ka sievišķība ir ikviennes daļai dzīmuma pārstāves priekšrocība, no kurās nav jāatsakās. ■

— Diāna Odumiņa

Lasītāji aktīvi izmanto bibliomāta pakalpojumus

"Uzrakstiet, lūdzu, par to, cik skaisti iepakotas pasūtītās grāmatas lasītāji var saņemt Gulbenes novada bibliotēkas pakomātā! iesainojums ir kā mākslas darbs!" "Dzirksteli" rosināja bibliotēkas lasītāja Astra.

Vīņa teica, ka lasa daudz un regulāri izmanto iespēju grāmatas saņemt tiesī pakomātā. Patikami esot izņemt eleganti iesainotu grāmatu ar zīmigu, estētisku uzlīmi. "Arī pati līdzīga veida nododu grāmatas atpakaļ bibliotēkai," viņa teica un piebildā - lasīšanai atvēlot vakara stundas, tāpēc mājās ir sarūpēta jauna naktstelpa. Astra lasot visas jaunākas grāmatas, izņemot kriminālromānus un fantastiku.

2022.gada 20.septembrī bibliotēkas pakomātām ar Latvijas Zinātņu akadēmijas Terminoloģijas komisijas lemmu pat tika akceptēts latviešu valodas termins "bibliomāts", kas ir "pašapkalpošās iekārtas bibliotēka pasūtīto izdevumu saņemšanai un nodošanai 24 stundas diennaktī".

"Dzirksteli" noskaidroja, ka novada bibliotēkas abonementa daļā galvenā grāmatu saņotāja ievietošanai bibliomātā ir Jelena Bogdanova. Viņa laikrakstam vispirma atgādināja, ka bibliomātu bibliotēka ieviesusi pandēmijas laikā pēc toreizejas bibliotekas direktorees Antras Sprudzānes iniciatīvas. Antras ideja bijusi arī iesainotu grāmatas pirms ielikšanas tām izmugot saini ar glītu uzlīmi.

"Pirma to, kā jāzīskatās uzlīmēm, izdomājā mūsu toreizejā darbiniece leva Bruniņa – lai klientam būtu patikami! Velāk uzlīmīja ideja tika papildināta ar dažādu krāsu fonu. Uz šim uzlīmēm medz būt tādi uzraksti, kā, piemēram, "Priekam", "Atpūtai",

ROMĀNA PAR VASARAS ATVALINĀJUMU iesainojumam piestāv uzlīme "Mieram". Tā uzskata Gulbenes novada bibliotēkas pieaugušo lasītāju apkalpošanas galvenā bibliotekāre Jelena Bogdanova. Tūlīt viņa iesainotu grāmatu nogādā bibliomātā, kas stāv pie ieejas bibliotēkā. Lasītājam uz viņa tālruni tiek nosūtīta ziņa. Tas nozīmē – cilvēks varēs izņemt grāmatu sev ērtā laikā.

"Labsajūtai", "Mieram", "Ikdienu", "Izklaidei", "Iedvesmai", "Enerģai", "Izcilībai". Uzlīme iesainotajai grāmatai tiek izraudzīta atbilstoši tās saturam. Loti veiksmīgu un elegantu veidu grāmatu iesainošanai izdomājā mūsu darbiniece Ilvita Klavīna," sacīja Jelena un piebildā, ka bibliomāts bija ļoti

inovatīvs un vajadzīgs risinājums pandēmijas laikā un izrādījis, ka tas ir ļoti noderīgs ari pēc pandēmijas. "Mēs ievietojam pakomātā lasītāja pieprasīto grāmatu, un cilvēks to izņem sev piemērotā diennakts laikā. Tātad – nerēķinoties ar bibliotekas darba laiku. Esam laimīgi, ka mums ir tāds tehniskais nodrošinājums," teica Jelena.

Bibliotekai ir sava lasītāju loks, kuri pastāvīgi izmanto bibliomātu pakalpojumus. "Pārsvarā tie ir strādājošie cilvēki un tie, kuri dzīvo āpus Gulbenes. Viņi reizēm palīdz kādam citam izņemt viņa vietā grāmatu un piegādāt vai ari paši nedēļas nogale brauc uz pilsētu iepirkties un pie reizes izņem grāmatu vai grāmatas mūsu pakomātā. Ir iespējams šo pakalpojumu un izvēlēto grāmatu pasūtīt ari elektroniski, izmantojot bibliotēkas katalogu. Ir ari tādi lasītāji, kuri mums piezīvā un pasaka savu lūgumā. Medz būt tā, ka viens klients pasaūt tik daudz grāmatu, ka viņa apkalpošana prasa nevis vienu, bet pat divus plauktus pakomātā," pastāstīja Jelena. ■

— Diāna Odumiņa

FOTO: DIĀNA ODUMIŅA

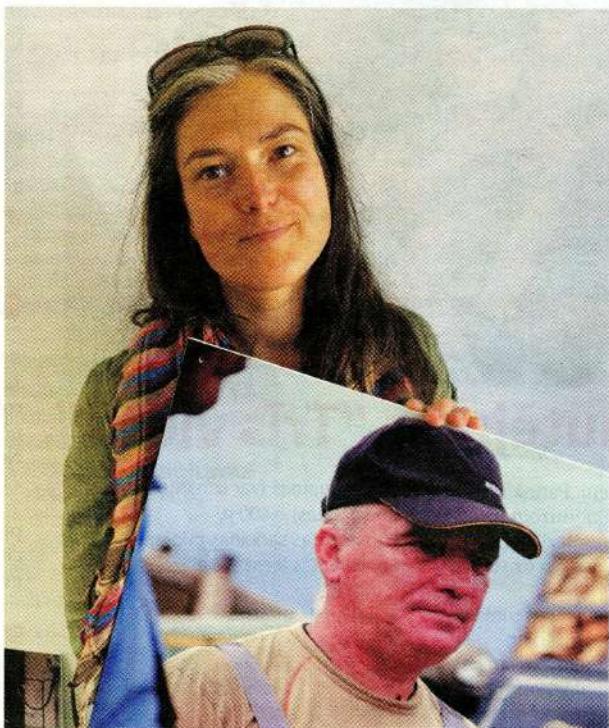
Bānīša cilvēki fotoizstādē

Gulbenes-Alūksnes bānīša 120. dzimšanas dienai veltītu fotoizstādi ir izveidojusi vietējā fotografē Herta Pugača. Bānīša svētku laikā izstāde bija skatāma vēsturiskajās dzelzceļa telpās, bet tagad tā pārcēlusies uz novada bibliotēkas 2.stāvu.

Seit tā būs aplūkojama lidz 13.oktobrim. Tā kā pilnīgi visi lielie attēli nav satilpuši telpā, daļa no tie skatāmi īpašā albumā turpat uz vietas.

“Bānīša Jaudis,” tā “Dzirkstelei” savu veikumu komentē Herta. Šajos vārdos ir ietverta viņas atkriksme pret iemūžinātajiem cilvēkiem, kuri kā darba nēmēji vai brīvprātīgie strādā sasaistē ar SIA “Gulbenes-Alūksnes bānīti”. Un šajos vārdos ir arī Hertas pašas atkriksme pret fotoattēlos redzamajiem cilvēkiem un šis kopsadarbi bas galveno elementu – šaursliežu bānīti. Attēlos redzama ikdiena.

Lai nosografētu bānīša Jaudis, bija jāsaplāno satikšanās laiks un arī jāpānāk savstarpēja uzticešanās. “Kādas trīs reizes es viesojos pie bānīša cilvēkiem,” stāsta Herta. Viņai ir izdevies cilvēkus parādīt darbā un dabiski skaistus. “Mani iedvesmoja visi šie cilvēki! Nevaru izvēlēties un izcelt kādu vienu. Kāds bija atvērtāks, cits mazāk. Katram savi joki, sava stāsts. Interesanti bija uzzināt par viņu darbu. Piemēram, iepazinos ar viru (Ivanu Borisovski – red.), kurš vienīgais māk remontēt

Gulbenē. “Septiņus gadus esmu Gulbenē un visu laiku par to domāju, ka vajag reiz ar bānīti izbraukt. Līdz šim nebija sanācis. Fotosesiju laikā mazliet pabraucu kopā ar mašinistiem, kurus fotografeju. Bet to, kā ir būt pasažierei, vēl neesmu izjutusi,” saka Herta.

SIA “Gulbenes-Alūksnes bānītis” pārvadājumu daļas vadītājs Raitis Melders “Dzirkstelei” saka – fotoizstāde tapa bānīša svētku sakarā un bijusi novada bibliotēkas iniciatīva. Iemūžināti gandrīz visi ar bānīti saistītie cilvēki, bet dažus nav izdevies satikt mainū darba dēļ. Taču uzņēmums noskaņots tā, ka ir jānofotografē visi, un arī šie attēli būs pievienoti izstādei. Uzņēmumā pastāvīgi esot aptuveni 20 darbinieki, taču vasarā ir arī vairāk. R.Melders saka – arvien ir iecienīti grupu izklaides braucieni bānīti ar populāro laupītāju atrakciju (lomās parasti iejūtas pats Raitis un Ilgoņis Mincāns).

— Diāna Odumiņa

lokotomives motoru,” saka fotografē. Herta arī uzzinājusi, ka daudzi bānīša darbinieki dzīvo Gulbenes vēsturiskajā dzelzceļa apbūves teritorijā – Viestura, Dzelzceļa, Robežu ielā.

Herta ir noskaņota reiz ar bānīti aizbraukt no vienas gala stacijas līdz otrai, izdzīvoties Alūksnē un pēc tam nesteidzīgi atgriezties

NOVADA
bibliotēkā
Gulbenē
aplūkojama
fotogrāfes
Hertas
Pugačas veido-to attēlu
izstāde.

Avots: Dzirkstele

Datums: 22-09-2023

Rotās iemezglo prieku

Līdz mēneša beigām Kuldīgas bibliotēkā apskatāmas Zandas Martinsones rotas mezglošanas tehnika – tās radītas gan no vēcām pāsas krelēm, gan iedvesmā no sarunām ar cilvēkiem, interesanta apģērba vai auga.

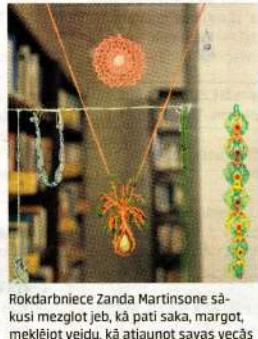
„Ideja par mezglošanu radīs tad, kad atradu vecas, bojātas krelles un nolemu tās atjaunot. Vajadzēja atrast iespēju akmentīpus papildināt. Tuvs cilvēks uzdāvināja skaistu akmentīpu rokassprādzi, un vēlējos iepāc viņam par godu to pārtāstīt. Atklāju daudz variantu, kā radīt kulos, piekariņus, rokassprādzes un citas rotas.

Rokdarbi man vienmēr bijuši tuvi, leprieķiš vairāk tambořeju, taču roku sāpu dēļ nācas meklēt citu variantu. Interneta vietnē YouTube atradu videopamatību mezglošanā. Nolemu pamēģināt. No sākuma vienkāršas, tad arvien sarežģītākas lietas – tas mani aizrāva. Radīs vēlme ar savu margošanas prieku dalīties, iepriecinot tuviniekus, kolēgus un draugus,” atklāj autore.

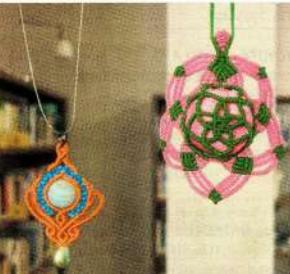
Z.Martinsonē ar vīru pirms

Margotās rotas Zanda Martinsonē rada ar prieku un vēlāk šo prieku dāvina sev miljēm cilvēkiem.

Rokdarbniece Zanda Martinsonē sākusi mezglot jeb, kā pati saka, margot, meklejot veidu, kā atjaunot savas vecās krelles.

Rotām iedvesmo jebkas, arī cilvēku personība un neierasti krāsu saikumi dabā, piemēram, tumši zājs un rozā dekoratīvs augs.

pāris gadiem pārceļusies no Anglijas, kur sapelnījusi naudu un tad nopirkusi īpašumu Kuldīgā. Mezglošana esot labs veids, kā aizpildīt laiku ziemas vakaros, lietainās dienās vai televīzijas reklāmas paužēs: „Viss dienas gaitā uzkrātais nogurums margojoši pazīd, un ir prieks, ka atkal iznākusi kāda rota, ko uzdāvināt jaujam cilvēkam.” Aiz dzījas

cienas pret jauku sievieti Mirdzu, ko Kuldīgā māksliniece aprūpē, viņa mezglošanu nosaukusi par margošanu. Tā Mirdzas kundze nodēvējusi viņas nodarbošanos, jo nav varējusi atcerēties, kā tad tā isti saucas.

Par rotu dizaina iedvesmu autore teic: „Tā rodas no visa kā, un tas atkarīgs arī no dvēseles stāvokļa. Ieraugu vai nu aci pie-

saiistošu apģērbu cilvēkam uz ielas, vai skaitu dekoratīvo augu ar neierastām krāsām, piemēram, tumši zājs ar rozā vai arī kādas asociācijas, attēls prātā veidojas no cilvēku stāstītā, un to pēc tam ieleiku savā darbā. Citu reizi, runājot ar cilvēku, zem apzinājāju nodomāju, ka gribētu uzaistīt viņam tādu rotu vai viņam labi izskatītos tāda krāsa.”

Bibliotēkā vairāki apmeklētāji izrādījuši vēlmi izstādē redzamo rotu iegādāties: „Nopirkta ir viena, taču liela reklāmu negribu. Rotas vairāk taisu tāpēc, lai kādu iepriecinātu, ne lai tās pārdotu. Margošana man sagādā prieku, un rotās ielikto prieku gribu dāvināt kādam citam.”

Amandas Gustovskas teksts un foto

Sanēmtas jaunas grāmatas

**Smiltenes bibliotēka sanēmusi
38 jaunas grāmatas. Lai tās ir pieejamas no šodienas,
19. septembrī, kas bibliotēkā ir
jauno grāmatu diena.**

Jaunumi ir visām gaumēm un vescumiem, teic Liga Seržante-Jaunzema, Smiltenes novada bibliotekās vecākā bibliotekāre.

"Lielie rudens darbi jau padarīti, un vakari kļuvuši brīvāki, lai dotos piedzīvojumos ar jaunajām grāmatām," viņa intrīgē.

Piemēram, Vācijā populārās rakstnieces Tabeas Bahas jaunākais romāns "Zida villas mirdzums" ir aizraujošs stāsts par milestību, uzticēšanos un par pasaulei skaistāko audumu – zīdu.

Donald Spoto uzrakstītā biogrāfija "Odrija Hepbērna. Apburošā" vēsta par vienu no 20. gadsimta populārākajām aktrisēm Odriju Hepbēnu, kas bija sava laika elegances un stila ikona.

Savas neparastās dzīves laikā Odrija spēja skart sirdis visā pasaulei, un Donald Spoto biogrāfija liek vēlreiz iemīlēties šajā apburošajā aktrisē, atklājot daudz satraucošu detaļu ne tikai par viņas karjeru, bet arī privāto dzīvi, teikts grāmatas recenzijā.

Grāmata "Avoti – svētie, skaistie, veselie, pārsteidzošie" ir tās autora Jāņa Bikšes ceļojums pa pasaules, Baltijas un Latvijas ūdens avotiem, no dažādu pasaules dāļu geizeriem līdz mistisku Latvijas Velnalu avotiem un vēsturniekiem vēl uzminamām miklām "Ķintu aka". Piedzīvojumiem bagātājā ceļojumā tiek satikti interesanti cilvēki, uzzinātas jaunas teikas.

Tas ir tikai neliels ieskats jaunajās grāmatās, piedāvājums ir daudz plašāks, nākt uz bibliotēku un izvēlēties sev lasāmvielu aicina Līga Seržante-Jaunzema. □

— Sandra Pētersone

Avots: Ziemeļlatvija

Datums: 19-09-2023

Skultē sezonu atsāk lasītāju klubīņš

Uz pirmo tikšanos šosezon Skultes bibliotēkā sanāca vietējā lasītāju klubīņa dalībnieki. Tajā pavasam darbojas 17 interesantu, lielākoties seniori. Šajā reizē klubīņam tika dots vārds – to nosauca par *Pārsteigumu*, iedvesmojoties no dzejnieka Imanta Ziedoņa dailrades. Sanākušie arī lasīja viņa dzeju. Vēl todien vienlaikus atklāja rīdzinieka mākslinieka Ulda Krauzes ziedu gleznu izstādi, piedaloties arī pašam autoram. Viņam Skulte nav sveša, jo apmeklē to regulāri.

Avots: Auseklis

Datums: 22-09-2023

AKTUĀLAIS JAUTĀJUMS

Vai lasāt grāmatas, žurnālus, avizes? Kādam saturam dodat priekšroku?

Zanete Strode, pārdošanas vadītāja:

— Šobrīd lasu Bibeli. Man mājas ir vesels kalns ar grāmatām. Kad atbrauc ciemiņi, nodomā, ka daudz lasām, taču, kopš piedzima trešais bērniņš, tam nav iznācis laiks. Agrāk daudz lasiju grāmatas par šārnu un izaugsmi; kā sieviešiem sevi labāk iepazīt un kā dzīvot harmoniskāk. Varu ieteikt latviešu autori Inesi Prisjolkovu, kura šai virzienā sarakstījusi jau padzinātu grāmatu un vada nodarbinābas sieviešiem. Romāns nekad neesmu lasījusi. Izvēlos tikai tādu lasāmvielu, kas man dzīvē vai darbā var ko dot. No žurnāliem lasu *Forbs* par finansēm, taču arī to jau kādu laiku neesmu iegādājusies.

Patrīcija Paste, jaunā kuldīdzniece, kas atdzīvina *Zabādu*:

— Pēdējā laikā lasu 90. gadu anarchistu, panku žurnālus, ko iedeva mans mājas biedrs. Pati neesmu žurnālus pirkusi. No grāmatām vairāk lasu mūzikas biogrāfijas. Viena, kas bija joti laba un ko varu ieteikt, ir Deivida Bovija biogrāfija. Tā ir īsa un konkrēta. Zinu, ka agrāk tika pārdota *Jāņa Rozes grāmatnicā*.

Sanita Indriksone, apdrošināšanas aģente:

— Grāmatas no bibliotēkas vairāk nemu lasīt pa ziemu. Autors es neatceros, bet žamri, kas piesaista, ir detektīvromāni un romantika. Vasārā man lasīt nav laika – ir dārzs un darbs, kas aizņem visu laiku. Žurnālus un avizes vairs nepēru – tagad jau viss, ko vajag, ir internetā. Tur atrodu kādu recepti, padomus. Agrāk esmu lasījusi žurnālu *Leva*, mani interesē dārza darbi un stāsti par cilvēkiem.

Valija Pivora, pensionāre:

— Pašreiz nelasu pilnīgi neko. Avizes arī nepēru. Tik vien kā atnāk *Kuldīgas novada vēstis*. Tagad visa informācija ir internetā, tāpēc iztieku bez drukātās literatūras – lieki nepiesārpoju prātu ar papildu informāciju. Arī agrāk neesmu pirkusi nevienu žurnālu – tur raksta vienu un to pašu. Priekš manis tur jaunas informācijas nav. Citeiž panemu kādu grāmatu bibliotēkā. Man patīk vēsturiskie romāni un aktieru biogrāfijas.

Linda Vanaga, ārste:

— Tagad auklēju bērnu, bet agrāk lasīju dažādus romānus. Tos pirku grāmatnīcā. Nosaukumus vairs neatceros, lai varētu ieteikt, taču visādās labas grāmatas lasīju angļu valodā. No latviešu autori grāmatām pēdējā, ko izlasījuši un kas bija laba, ir *Svina garša*. Žurnālus un avizes nepēru.

Andris Zelgīs, pelēcieneks:

— Laiši vēsturiskos romānus, kādējēj arī kādu kriminālromānu. Grāmatas nemu Pelču bibliotēkā. Citiem gan nevienu ieteikt nevaru, jo gaumei un interesēs jau katram citas. Žurnālus tagad nepēru. Kādreiz, kad interešos par celtniecību un būvēju māju, pirku dažādus izdevumus pa šo liniju. Tie man mājas vēl tagad joti daudzi – zināšanas nu ir, bet tās vairs nav, kur lietot. Avizes nepēru, lasu *Kuldīgas novada vēstis* un to, kas rakstīts par Pelčiem. Pārsvārā visu, kas interesē, tagad atrodu internetā.

Amande Gustovska
Jēkaba Aleksandra Krūmiņa foto

Avots: Kurzemnieks

Datums: 19-09-2023

Jaunpils bibliotēka

No 7. līdz 10. augustam bibliotēku apmeklēja "Pilsundzīni" un meiteņu vokālais ansamblis, kurus vada Agita Trokša-Grāvīte, lai kopā ar bibliotekāri piedalitos Bērnu žūrijā. Kopīgi tika izlasītas Bērnu žūrijas 5+ kolekcijas grāmatīnas, kuras tika novērtētas, un aizpildītas elektroniskās anketas. 11. augustā bija tikšanās ar rokdarbu izstādes autorēm Audroni Baumani un Santu Lāmu. 23. augustā bibliotēku apmeklēja Dienvidkurzemes bibliotekāri.

Septembrī bibliotēkā būs apskatāma Ežu izstāde no jaunpilnieka Aivara Miķelsona pri-vatkolekcijas.

No 1. septembra bibliotēka atsāk darbu sestdienās no plkst. 10.00 līdz 14.00. Zinību dienā no plkst. 11.00 līdz 15.00 bibliotēkā skolēniem notika dažādas aktivitātes. No 4. septembra bibliotēka piedāvā skolēniem un vecākiem grāmatu ievākošanas pakalpojumu. Pakalpojuma maksa 0,73 EUR.

8. septembrī plkst. 19.00 Jaunpils autoostā notika dzejas pasākums "Sirds uz perona". Šī gada pasākuma tēma "Spēka vārdi".

Avots: Tukuma Novada Vēstis

Datums: 19-09-2023

ĀDAŽI

Paplašinātās bibliotēkas telpas

Ādažu novada bibliotēkas telpas kļuvušas plašākas. Bibliotēka pieņem apmeklētājus arī Gaujas ielā 27B, telpās pirmajā stāvā. Līdz šim bibliotēka bija izvietota tikai otrajā stāvā. Paplašinot telpas, pakalpojumi pieejami arī apmeklētājiem ar īpašām vajadzībām, māmiņām ar maziem bērniem ratos un gados vecākiem cilvēkiem.

Turpmāk bibliotēkas telpās varēs uzņemti lielāku auditoriju ar lekciju un nodarbību rīkošanai, kā arī tikties ar grāmatu autoriem un citām personībām.

Avots: Rīgas Aprīņķa Avīze
Datums: 22-09-2023

Bibliotēkā notikumiem piepildīts laiks

VARAKĀJĀNU tautas bibliotēkā darbs rit pilnā sparā. Tieki veikti ikdienas darbi, kā arī piedāvātas citas aktivitātes, piemēram, var aplūkot izstādi.

— Vasara ir mierīgāks laiks, bet atnākot rudenim, sarosās arī lasītāji. Pašlaik bibliotēkā apskatāma smaržu pudelišu izstāde, bet 30. septembrī dosimies uz Skalās lasīšanas finālu Rigā. Varakājānu vidusskolas skolniecie uzvarēja Madonas regiona skājās lasīšanas kārtā. Šis ir prieīgs notikums, un mūsu vidusskolas skolēni uzvar jau trešo reizi. Ir jāuzteic latviešu valodas skolotāji par darbu, kas ieguldīts, izglītojot skolēnus. Dalībnieci līdzi dosies klassesbiedri, lai viņu atbalstītu, — pastāstija **Indra Broka**, Varakājānu tautas bibliotēkas bibliotekāre.

— Vasaras periodā šogad bibliotēku apmeklēja krietiņi mazāk bērnu. Pirmsskolas vecuma posmā bērniem par grāmatām ir interese, arī vecāki viņiem lasa priekšā. Skolas vecumā diemžēl vairs nav tik jutama aktivitāte, bet lasa. Tāpat skolās noteikti ir ieteicamā literatūra, kas vasarā jāizlasa un izlasītais jāapraksta speciāli iekārtotā burtnicā. To gan vairāk dara mazajās klasitēs. Savukārt pieaugušie ir aktīvi lasītāji. Protams, vairāk tas tiek darīts rudeni un ziemā, kad ir vairāk briva laika. Tāpat tiek organizētas dažādas izstādes. Šobrīd apskatāma neierastāka izstāde, kas veidota no dažādām smaržu pudelītēm. Tāpat ir dažādas grāmatu izstādes, piemēram, izcelot autorus, veltot kādai tematikai. Cītreiz izstādes tiek veidotās par mūsu pašu iedzīvotāju dažādajiem valaspriekiem. Piemēram, uz 18. novembri esam veidojušas cimdu izstādi. Tās pašas labākās un interesantākās idejas rodas pēkšņi, un tad noteikti tās ir jāišsteno. Ir prieks, ka bibliotēka tiek apmeklēta, apmeklētāju netrūkst un katrs atrod to, ko vēlas.

Avots: Stars
Datums: 15-09-2023